

Jaarverslag 2021

met jaarrekening

Het Jaarverslag 2021 en de Jaarrekening 2021 van RNOB zijn vastgesteld door het dagelijks bestuur op 14 juli 2022, na advisering door de portefeuillehoudersoverleggen.

Samenwerken in een 'coronajaar'

“Samenwerken aan goed leven, wonen en werken in Noordoost-Brabant.” Onder dit motto werkten 16 gemeenten en 2 waterschappen in RNOB afgelopen jaar samen aan brede welvaart. Brede welvaart gaat niet alleen over economische ontwikkeling, maar ook over het welzijn van onze inwoners en hoe zij het leven, wonen en werken in onze regio ervaren. Daarom werken we aan de vier hoofdogaven: vitale leefomgeving, duurzaam bereikbaar, aantrekkelijk vestigen en behoud van talent. In onze vijfde opgave, een sterk verhaal, zetten we in op lobby en regiobranding om nieuwe talenten aan onze regio te binden en meer ruimte te maken voor innovatie en bedrijvigheid. We doen het op veel brede welvaartsthema's goed (BRE-onderzoek, Berenschot 2021), maar de complexe maatschappelijke opgaven vragen om een daadkrachtige regio en beter samenspel tussen overheden en met onze

maatschappelijke en economische partners. De basis van onze samenwerking ligt in de lokale opgaven die we samen veel beter, slimmer of goedkoper kunnen realiseren. De organisatie is in handen van een vederlicht Regiobureau. De uitvoering is aan de gemeenten en waterschappen zelf.

We zien dat de regio steeds meer de schaal wordt om lokale belangen te behartigen. Het is belangrijk om te onderzoeken wat dat voor de toekomst van onze samenwerking betekent. Het BRE-onderzoek biedt daarvoor goede uitgangspunten. Aangevuld met de opbrengsten van de bestuurlijke heidag in oktober 2021 kunnen we de regio verder versterken. Ook krijgen lokale initiatieven dankzij de Regio Deal steeds meer een regionale dimensie, zodat we elkaars kennis en kunde optimaal kunnen benutten en samen

verder kunnen groeien. Deze en andere ervaringen zullen we komend jaar meenemen in de actualisering van de Samenwerkingsagenda. Zodat de uitgangspositie van de regio niet alleen goed blijft, maar ook beter en stabiel wordt. Dat doen we onder andere samen met de nieuwe raden en colleges die we in de afgelopen anderhalf jaar welkom mochten heten en de algemene besturen en dagelijkse besturen van de waterschappen. We zijn klaar voor de volgende stap.

Regionaal samenwerken betekent én over gemeentegrenzen heen kijken én over de regiogrenzen. Want met de toenemende globalisering krijgen gebeurtenissen elders in de wereld steeds meer invloed op ons dagelijkse leven. Zo waren de maatschappelijke en economische gevolgen van de coronacrisis in 2021 in onze regio goed te merken. Ook moeten we oog hebben voor de gevolgen van de huidige oorlog in Oekraïne op de prioriteitstelling en uitvoering van ons lokale en regionale beleid.

Ondanks dat het jaar 2021 flink in beweging was, hebben we toch mooie resultaten geboekt voor inwoners, bedrijven en vele instellingen van onze mooie regio Noordoost-Brabant. Daar mogen we trots op zijn. Dit jaarverslag is een weerspiegeling van ons vermogen om samen ergens de schouders onder te zetten. Want samen kom je echt verder!

Jack Mikkers, voorzitter RNOB

René Peerenboom, regiomanager RNOB

Klik op het hoofdstuk dat u graag wilt lezen

Een nieuwe start **2**

Samenvatting **4**

Inleiding **7**

Portfolio RNOB **9**

1. Samenwerking

- 1.1. Bestuurlijke samenwerking
- 1.2. Regio Deal Noordoost Brabant
- 1.3. (Inter)regionale en nationale samenwerking
- 1.4. Internationale samenwerking

10

2. Vitale leefomgeving

- 2.1. Klimaat
- 2.2. Natuur en Landschap
- 2.3. Energie (RES)
- 2.4. Transitie Landbouw
- 2.5. Schone Lucht

15

3. Duurzaam bereikbaar

- 3.1. Slimme en schone mobiliteit
- 3.2. Verkeersveiligheid
- 3.3. Robuuste infrastructuur en netwerken

21

4. Aantrekkelijk vestigen

- 4.1. Vestigingslocaties
- 4.2. Innovaties en bedrijvigheid
- 4.3. Experimenteerruimte

23

5. Behoud van talent

- 5.1. Blijfklimaat
- 5.2. Wonen

26

6. Een sterk verhaal **28**

7. Organisatie

- 7.1. Communicatie
- 7.2. Financieel beheer, werkorganisatie en huisvesting

29

8. Jaarrekening **33**

Bijlage 1:
Toelichting jaarrekening **34**

Bijlage 2:
Jaarrekening 2021 met controleverklaring **41**

Samenvatting

Alle in dit jaarverslag opgenomen resultaten en ontwikkelingen zijn het resultaat van de samenwerking tussen enerzijds de 16 gemeenten¹ en 2 waterschappen in RNOB en anderzijds tussen RNOB en tal van andere betrokken partijen. Hieronder een samenvatting van de belangrijkste resultaten.

Samenwerking

- Op 1 januari 2021 is een nieuwe periode van vier jaar regionale samenwerking officieel gestart; het eerste jaar van de nieuwe Samenwerkingsagenda en ook een nieuw Samenwerkingsconvenant 2021-2024. Dit is tevens het moment geweest dat we onze naam hebben aangepast naar RNOB. We hebben dit gedaan om de aanduiding van het gebied regio Noordoost-Brabant te onderscheiden van de regionale samenwerking. Daarbij is ook de organisatie op een aantal punten aangepast, zodat het eigenaarschap beter is belegd. Dat blijkt direct goed te werken.
- In 2021 heeft RNOB als een van de eerste regio's deelgenomen aan het onderzoek van Berenschot (in samenwerking met Rijksuniversiteit Groningen) naar welke factoren van invloed zijn op het realiseren van publieke waarde. Publieke waarde gaat over korte en lange termijneffecten van het handelen door (samenwerkende) overheids-

organisaties. Berenschot concludeert dat Noordoost-Brabant het goed doet op veel brede welvaartsthema's. De uitkomsten van het BRE-onderzoek worden in 2022 als basis gebruikt om in de nieuwe bestuurs- en raadsperiode met elkaar in gesprek te gaan over de volgende stap in onze regionale samenwerking.

- We hebben contact gehad met Tweede Kamerleden over de opgaven in de regio Noordoost-Brabant. Ook zijn enkele Kamerleden naar onze regio gekomen.

Vitale leefomgeving

- Een [praktisch overzicht](#) van planologische en juridische instrumenten om bestaande bedrijventerreinen klimaatbestendig in te richten, is opgeleverd. In 2022 volgt een handleiding communicatie met daarin handvatten om klimaatadaptatie op te pakken. Er zijn twee pilots in de regio gestart.
- Eind 2021 zijn we gestart met het actief oppakken van het programma Natuur en Landschap.
- De gemeenten uit de regio hebben collectief het Schone Lucht Akkoord getekend. Een Nederlandse primeur! In Sint-Anthonis loopt een pilot naar het meten van luchtkwaliteit met sensoren én er komt een anker meetpunt van het RIVM in onze regio. Deze wordt in 2022 geplaatst.

“Regionaal samenwerken vraagt om over je eigen gemeentegrenzen heen durven te kijken. Maar ook om gunnen, elkaars sterkten en zwakten kennen, elkaar helpen en soms een stapje terug doen of juist je nek uitsteken. Dat is niet altijd makkelijk. Maar samenwerken doen we voor elkaar en met elkaar.”

Jack Mikkers, burgemeester 's-Hertogenbosch en voorzitter RNOB

- De minister van Binnenlandse Zaken kende NOVI-gebied De Peel de definitieve status toe.
- De ambitie voor Transitie Landbouw is bestendigd: ‘Op weg naar een toekomstbestendige voedselproductie, die bijdraagt aan goed woon-, werk-, en leefklimaat in het buitengebied’. En er is een start gemaakt met de [Koersnotitie 'Transitie Landbouw op dreef'](#) om de ambitie te realiseren: ontwikkelen van een leidraad en het vastleggen van het gezamenlijke leidmotief.

¹ Op 01-01-2021 vond de opsplitsing van de gemeente Haaren plaats. Per 01-01-2022 hebben de herindelingen plaatsgevonden van de gemeenten Uden en Landerd tot de gemeente Maashorst en de gemeenten Boxmeer, Cuijk, Grave, Sint Anthonis en de gemeente Mill en Sint Hubert tot de gemeente Land van Cuijk. Hiermee bestaat RNOB nu nog uit 11 gemeenten.

Duurzaam bereikbaar

- Er is weer voortgang geboekt in de ambitie 'Samen sterker maken wat sterk is!'. Er is veel energie gestoken in proces en verbinding om de samenwerking als één overheid en opgavegericht werken nog beter te doen. Voorbeelden hiervan zijn: de Brabant-brede deelname aan de werkgroep omgevingsagenda Brabant-Limburg en de voorbereiding van een regionale omgevingsagenda met de provincie Noord-Brabant. Naast het verbeteren van de samenwerking is er ook veel uitgevoerd, ondanks soms de beperkingen door corona.
- Op vier van de 69 projecten na kwam het hele regionale mobiliteitsprogramma 2021 in uitvoering. Met hierin veel resultaten op lokaal, maar zeker ook op regionaal niveau.
- We zetten onze handtekening onder de ambitie om als regio's Hart van Brabant (HvB) en Noord-oost-Brabant (RNOB) samen met de provincie Noord-Brabant te gaan bouwen aan [gedeelde mobiliteit](#) in Noordoost- en Midden-Brabant. Het is de ambitie om in 2027 één slim vervoerssysteem te

hebben met een passend vervoersaanbod voor alle reizigers. Iedereen die zelfstandig kan reizen, kan er gebruik van maken. In dit systeem zijn openbaar vervoer, buurtbus, regiotaxi, dorpsdeelauto en andere gedeelde vervoersvormen makkelijk toegankelijk en betaalbaar.

- We werkten aan slimme mobiliteitsoplossingen in [een eerste werkpakket](#) in samenwerking met SmartwayZ.NL, zoals bij de [aanleg van rotonde Postweg](#) op de grens tussen 's-Hertogenbosch en Vught.
- We ontwikkelden met Rijk, provincies Gelderland en Noord-Brabant en de Groene Metropoolregio een [mobiliteitsstrategie](#) voor de A50. Deze is vastgesteld en gaat de komende maanden en jaren in uitvoering.

Aantrekkelijk vestigen

- 18 belangrijke werklocaties uit de regio werden onderzocht op het thema verduurzaming van bereikbaarheid. Dit resulteerde in een [handelingsperspectief en inspiratieboek](#) voor gemeenten. Samen met op de locaties gevestigde werkgevers worden plannen nu verder uitgewerkt.

- In het kader van de Bijdrage- en Subsidiereregeling Kringlooplandbouw Noordoost Brabant (KLB) verleenden we subsidies aan innovatieprojecten op gebied van kringlooplandbouw. In 2021 zijn er 20 aanvragen ingediend voor een bijdrage (max. € 5.000), waarvan er 12 zijn toegekend. Daarnaast zijn er vijf aanvragen ingediend voor een subsidie (max. € 50.000), waarvan er vier zijn toegekend. In de periode 2021 - 2023 is via de Regio Deal in totaal € 1,4 miljoen beschikbaar aan bijdragen en subsidies vanuit deze regeling.
- In het kader van het programma Voeding en Gezondheid is in 2021 het project 'De eerste duizend dagen van een kind' gestart: een breed pakket diensten voor het welzijn van jonge kinderen, aangeboden door ondernemers uit onze regio.

Behoud van talent

- We ondersteunden het Holland Expat Center South, dat een breed pakket diensten beschikbaar heeft voor werkgevers in onze regio. Het Expat Center ondersteunt 'internationals', die gaan werken bij werkgevers in de regio.
- Met de portefeuillehouders en ambtenaren Wonen is een proces gestart om te kijken hoe en waar af te stemmen met andere belangrijke regionale opgaven.
- De regio fungeerde als platform in de Brabant-brede verstedelijkingsstrategie en het verstedelijkingsakkoord regio 's-Hertogenbosch. Daarnaast participeerden we in het proces om de regionale opgaven hier een goede plaats in te geven. Tot afronding van deze processen kwam het nog niet. Dit is in 2022 voorzien.

**VAN ZEVENTIG
NAAR NUL
ONGEVALLEN**

Samen met andere partijen voeren we een gedragscampagne uit om naar NUL verkeersslachtoffers te gaan

Een sterk verhaal

- Het verhaal van de regio Noordoost-Brabant is ook het verhaal van RNOB. Dat is zichtbaar in de manier waarop gemeenten en waterschappen met elkaar de schouders zetten onder een goede toekomst van Noordoost-Brabant. Dat doen wij samen met onder andere ondernemers en onderwijsinstellingen in AgriFood Capital en Noordoost Brabant Werkt en met de provincie Noord-Brabant. We deden in het voorjaar 2021 een gezamenlijke oproep aan het Kabinet om de samenwerking tussen Rijk en regio's voort te zetten: '[Ontdek het geheim van onze regio.](#)' Deze oproep is ook meegegeven aan alle lijsttrekkers die meededen aan [het Debat van het Zuiden](#) op 13 maart 2021 in 's-Hertogenbosch.
- Met onze voorgenoemde partners hebben we een [pakkende kernboodschap](#) voor Noordoost-Brabant ontwikkeld.

Regio Deal Noordoost Brabant

- Alle 17 projecten zijn tot uitvoering gekomen. Lees [hier](#) de voortgangsrapportage die we jaarlijks voor 15 juli bij het Rijk indienen. We ontvingen complimenten van het Rijk over de inzet om samen de Deal tot zo'n succes te maken.
- Er zijn drie (kennis)bijeenkomsten voor de projectleiders en direct betrokkenen georganiseerd, waaronder over extra kansen voor ondernemers door de Deal. Hiervoor is een [kansenkaart](#) opgesteld. Op 5 februari 2021 vond een geslaagde [informatiebijeenkomst](#) voor de raadsleden plaats. Tijdens deze

bijeenkomst werden [de filmpjes](#) van de Regio Deal Noordoost Brabant gedeeld.

- Marc Hameleers, manager Regio portefeuille ministerie LNV, kwam naar de regio om te spreken op de bestuurlijke heidag van 21 oktober 2021 over de Regio Deal. Een belangrijk hoogtepunt op deze bestuurlijke heidag was dat de Regio Deal door de bestuurders het vaakst werd genoemd als trots van de regio!

"De Regio Deals vormen een motor van brede welvaart. Het gaat over dingen samen én in samenhang doen. Dit bijzondere traject heeft ertoe geleid dat de afstand tussen Rijk en regio echt kleiner is geworden!"

Marc Hameleers, manager Regio Portefeuille van het ministerie LNV

Op weg naar klimaatrobuuste beekdallandschappen

Financieel verslag

De jaarrekening van 2021 geeft een getrouw beeld van het vermogen en het resultaat over 2021. Uit de jaarrekening blijkt dat de beschikbare middelen, behoudens de geringe overhead, voor het realiseren van de doelen zijn ingezet. De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven.

Het positieve resultaat van 2021 is € 123.971.

Dit resultaat is nagenoeg hetzelfde als 2020. Aan het dagelijks bestuur van RNOB wordt voorgesteld om dit bedrag wederom toe te voegen aan de Overige Reserve. Bij komende jaarplannen kan afgewogen worden om een deel van de reserve in te zetten voor activiteiten. Zo hebben we voor het jaarplan 2022 € 125.000 onttrokken aan de reserve, maar houden we de reserve wel op peil.

We blijven inzetten op een efficiënte organisatie, zodat de uitvoeringskosten in een gewenste verhouding blijven tot de programmakosten. Dat is ook dit jaar met een percentage van 10,60% voor RNOB gelukt.

Inleiding

Dit jaarverslag (met jaarrekening) van RNOB laat zien wat de aangesloten 16 gemeenten en 2 waterschappen in 2021 concreet met elkaar hebben gerealiseerd. De beschreven resultaten en ontwikkelingen zijn nadrukkelijk ook het resultaat van de samenwerking met tal van andere betrokken partijen.

Nieuwe Samenwerkingsagenda

In 2021 zijn we (officieel) begonnen met de uitvoering van de nieuwe Samenwerkingsagenda. Voor de totstandkoming hebben we in 2019 een 'regioreis' gemaakt, zodat raadsleden, bestuurders en ambtenaren hier hun inbreng op konden geven. Ook maatschappelijke organisaties zijn hierbij betrokken geweest. U kunt [hier](#) meer lezen over de regioreis. In de Samenwerkingsagenda staan vijf opgaven centraal.

Coronacrisis

2021 was het tweede jaar van de coronacrisis. RNOB heeft vanaf de aanvang van de coronacrisis (maart 2020) de gevolgen voor de uitvoering van de taken en de financiën zo goed mogelijk ingeschat. Uit deze analyse bleek dat de crisis vooral de internationale samenwerking en de bestuurlijke samenwerking

Samenhang opgaven-programma's-
projecten-gebiedsopgaven.

(in de vorm van de Regiodagen) direct zou raken. Geen reizen meer en geen vergaderingen op locatie. Dit heeft nauwelijks effect gehad op de kosten in 2021.

We hebben gemerkt dat het tweede jaar van de coronacrisis meer effect heeft gehad op de regionale samenwerking. Zonder de (letterlijke en figuurlijke) verbinding heeft de integraliteit van de aanpak van de opgaven minder plaatsgevonden. Dat is ook logisch, maar het is fijn te constateren dat in 2022 de verbindingen weer snel worden opgepakt. Veel van de geplande activiteiten hebben toch doorgang kunnen vinden, zowel in de programma's als in de Regio Deal.

"Brabantser dan dit wordt het niet."

Laurens van Voorst, raadslid Meierijstad

Nieuwe naam en nieuw logo

Sinds 1 april 2021 opereert ons samenwerkingsverband van gemeenten en waterschappen onder de naam RNOB met een nieuw logo. We werken slimmer, beter en met nog meer gevoel van eigenaarschap aan de toekomst van Noordoost-Brabant. Met de nieuwe naam geven we hier uiting aan. De naam RNOB zorgt ook voor een duidelijker onderscheid tussen de regionale samenwerking en regio Noordoost-Brabant als gebiedsaanduiding. In deze nieuwe fase delen we nog meer met elkaar dan voorheen. Omdat we weten dat daar het vermenigvuldigen begint. Hier past een korte en krachtige naam bij: RNOB.

1 Welkom in Noordoost-Brabant!

2 De kracht van samen

De regio als schaal om complexe opgaven op te pakken.

3 Het best bewaarde geheim

4 Goed leven, wonen en werken in Noordoost-Brabant

5 Van raadslid tot wethouder

6 "Zegt de ene bestuurder tegen de andere bestuurder..."

7 Samenwerken met anderen

8 Ambities voor de toekomst

8

Ontvang onze nieuwsbrief

AANMELDEN

Volg ons op sociale media

Bezoek onze website

RNOB starterskit

9

Kennismakingsdocument RNOB

Vooruitblik nieuwe bestuursperiode

We hebben een interactief [kennismakingsdocument](#) gemaakt om (nieuwe) gemeenteraden, AB leden van de waterschappen, bestuurders en medewerkers uit de ambtelijke organisaties van gemeenten en waterschappen kennis te laten maken met RNOB.

In de tweede helft van 2022 gaan we met raadsleden, bestuurders en ambtenaren onze Samenwerkingsagenda actualiseren door onze agenda tegen het licht van de nieuwe coalitieakkoorden te houden, zodat we samen die lokale opgaven oppakken die we samen beter, sneller of goedkoper kunnen uitvoeren.

Monitoring

In het jaarverslag 2020 hebben we vermeld dat dit jaarverslag 2021 de eerste resultaten van de Brede (Welvaart) Monitor zou laten zien. Zover zijn we nog niet. We zijn in 2021 gestart met het opzetten van de monitor 'De staat van de regio'. Dit doen we samen met AgriFood Capital. Deze monitor kan als basis dienen voor de verslaglegging en voortgang van de opgaven uit onze Samenwerkingsagenda. Dat doen we om de verantwoording nog duidelijker en consistentier te maken. Het opzetten van deze monitoring is een groeiproces. Daarom is het belangrijk om de komende jaren deze stappen in goed overleg te zetten. Dit doen we dan ook in samenwerking met de Klankbordgroep Raadsleden. We verwachten voor de zomer van 2022 een eerste 'Staat van de regio' te hebben, waardoor inzichtelijk wordt hoe de regio Noordoost-Brabant ervoor staat.

Goed leven, wonen en werken in Noordoost-Brabant

	Deelopgave	Programma	Portfolio
Vitale leefomgeving	Klimaatadaptatie	Klimaatadaptatie Economie Mobiliteit	Verdieping stresstesten en regionale risicodialogen Klimaatrobuuste beeklandschappen Klimaatbewustzijn Klimaatadaptieve bedrijventerreinen Sponswerking van de bodem
	Natuur en Landschap	Natuur en Landschap	NOVI De Peel
	Energietransitie	Energie	RES
	Transitie Landbouw	Transitie Landbouw	AgroProeftuin de Peel Mestverwaarding en -verwerking
	Schone Lucht	Natuur en Landschap Mobiliteit	Schone Lucht Akkoord
Duurzaam bereikbaar	Slimme en schone mobiliteit	Mobiliteit	Gedeelde mobiliteit Slimme mobiliteit Verduurzaming mobiliteit
	Verkeersveiligheid	Mobiliteit	Risico gestuurde aanpak verkeersveiligheid, educatie, gedragsaanpak en veilige wegen en fietspaden
	Robuuste infrastructuur en netwerken	Ruimte Mobiliteit	Mobiliteitsagenda en regionaal mobiliteitsprogramma Snelfietsroutes Mobiliteitsstrategie A50
Aantrekkelijk vestigen	Vestigingslocaties	Economie Klimaatadaptatie Mobiliteit	Duurzame bereikbaarheid vitale locaties Internationale werknemers Verduurzamen bedrijventerreinen
	Innovaties en bedrijvigheid	Economie	Aansluiting economie en arbeidsmarkt Voeding & Gezondheid • Voedsel educatie • Voedselverspilling
Behoud van talent	Experimenteerruimte	Economie	MKB Innovatiefonds
	Blijfklimaat	Wonen Ruimte Economie	Nationale Omgevingsagenda Brabant-Limburg Regionale omgevingsagenda
Een sterk verhaal	Wonen	Wonen	Subregionale woonagenda's Verstedelijkingsstrategie
	(Inter)regionale samenwerking	Strategie	Samenwerkingsagenda Samenwerkingsconvenant Uitvoeringsplan
	Nationale samenwerking	Strategie	Regio Deal met Rijk, samen met Provincie, AgriFood Capital en Noordoost Brabant Werkt Uitvoeringsagenda en Omgevingsagenda Zuid-Nederland met de provincie Noord-Brabant
	Internationale samenwerking	Strategie	FoodNL, lobby-samenwerking met AgriFood Capital, FoodValley en Greenport
	Communicatie	Strategie	Website, nieuwsbrieven, Social Media, (regionale) bijeenkomsten (raden, besturen en ambtelijk)

Leeswijzer

We beginnen dit jaarverslag met een terugblik op de algemene ontwikkelingen binnen onze samenwerking en de samenwerking met andere partijen (hoofdstuk 1). Daarna laten we zien wat onze belangrijkste resultaten in 2021 zijn geweest per hoofdopgave: 'Vitale leefomgeving' (hoofdstuk 2), 'Duurzaam bereikbaar' (hoofdstuk 3), 'Aantrekkelijk vestigen' (hoofdstuk 4), 'Behoud van talent' (hoofdstuk 5) en 'Een sterk verhaal' (hoofdstuk 6). De RNOB-organisatie komt in hoofdstuk 7 aan bod. Tot slot leggen we in hoofdstuk 8 de financiële verantwoording via de jaarrekening 2021 af.

In de bijlagen 1 en 2 staan aanvullende toelichtingen op respectievelijk de jaarrekening 2021 en de volledige jaarrekening 2021 met de goedkeurende verklaring van de accountant.

Bestuurders buigen zich over de toekomst van onze samenwerking tijdens de strategische heidag in oktober

1. Samenwerking

In dit hoofdstuk blikken we terug op de algemene ontwikkelingen binnen onze regionale samenwerking. Allereerst geven we aan waar we staan met de bestuurlijke samenwerking. Daarna komen de (inter-)regionale, nationale en internationale samenwerking aan de orde.

1.1. Bestuurlijke samenwerking

Samenwerken doen wij in onze regio met de aangesloten gemeenten en waterschappen, maar ook met onze partners zoals de provincie Noord-Brabant en triple-helix organisaties, zoals AgriFood Capital en Noordoost Brabant Werkt.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

- Om zo goed mogelijk uitvoering te geven aan de Samenwerkingsagenda is de organisatie op een aantal punten aangepast: de raden en de algemene besturen van de waterschappen zijn het hoogste orgaan; er is een Klankbordgroep Raadsleden gevormd, die ervoor zorgt dat de raden en dagelijkse besturen van de waterschappen beter in positie worden gebracht; het dagelijks bestuur van RNOB krijgt een prominere rol en RNOB wordt formeel vertegenwoordigd in het bestuur van AgriFood Capital door burgemeesters Jack Mikkers (voorzitter), Wobine Buijs (vicevoorzitter) en Kees van Rooij (bestuurslid).
- We hebben vier Regiodagen voor de bestuurders georganiseerd. Vanwege de wisselende coronamaatregelen hebben we deze in alle soorten en maten gehad: fysiek, hybride én digitaal. Tijdens

deze dagen werden naast de portefeuillehouders-overleggen ook onderwerpen integraal (plenair) besproken, zoals het [BRE-onderzoek Noord-oost-Brabant](#) (onderzoek naar Bestuurlijke Regionale Ecosystemen), de regionale aanpak van de corona herstelfase en het [regionaal handelingsperspectief huisvesting, integratie en participatie van internationale werknemers](#) (project 'Voorzieningen voor internationale werknemers' uit de Regio Deal Noordoost Brabant).

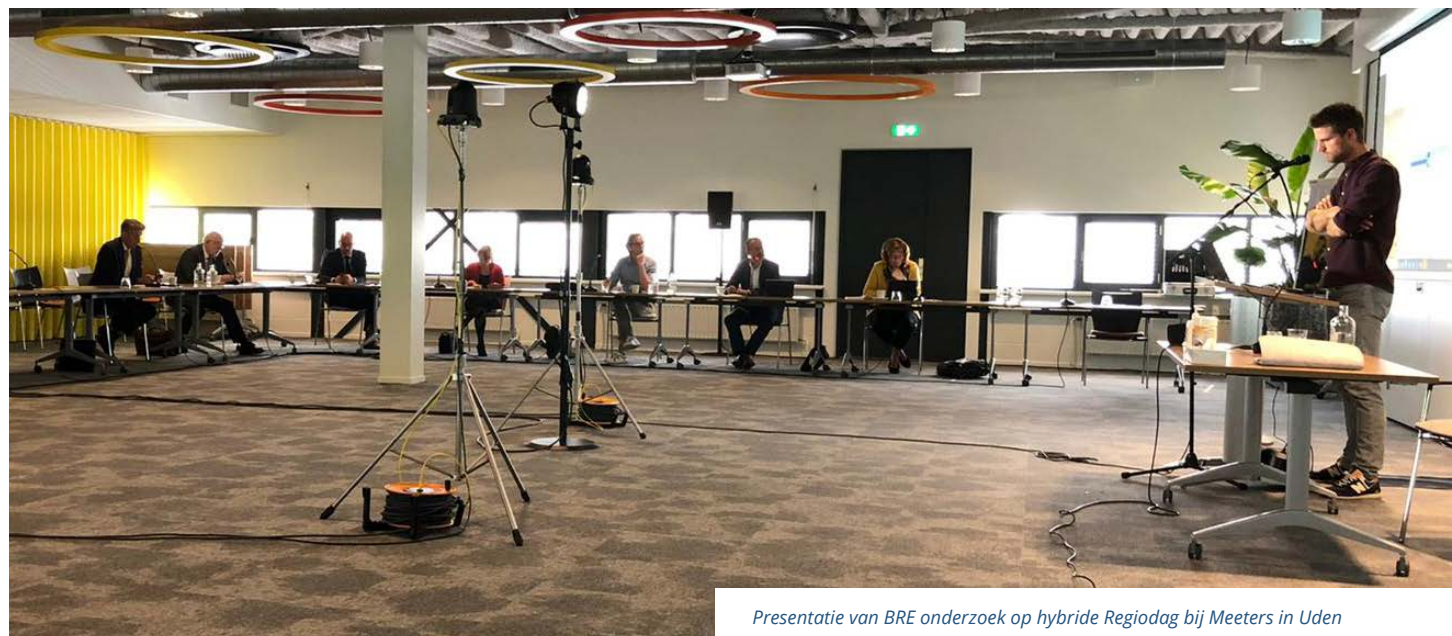
- De provincie Noord-Brabant neemt ook deel aan onze Regiodagen door de agendering van gezamenlijke of gerelateerde onderwerpen en de aansluiting van gedeputeerden. Op de Regiodag van 24 juni 2021 presenteerde Gedeputeerde Elies Lemkes-Straver van Landbouw, Voedsel en Natuur de eerste stappen van het nieuwe Beleidskader Landbouw en Voedsel. Met name relevant omdat Brabant - en Noordoost-Brabant in het bijzonder - een uniek agrifood cluster heeft. Gedeputeerde Erik Ronnes heeft op de Regiodag van 21 oktober 2021 de bestuurders geïnformeerd over de stand van zaken van de regionale Omgevingsagenda.
- Op 21 oktober 2021 hebben we een bestuurlijke heidag georganiseerd. Op deze dag keken de voltallige colleges van gemeenten en dagelijkse besturen van de waterschappen van RNOB terug op de afgelopen bestuursperiode en gingen ze met ondernemers en afgevaardigden van onderwijs- en kennisinstellingen, provincie en Rijk in gesprek over de essentie van samenwerken. De tops en tips over samenwerken leest u [hier](#) terug.

BRE-onderzoek (Bestuurlijke Regionale Ecosystemen)

Berenschot doet onderzoek naar bestuurlijke regionale ecosystemen. Wij hebben als een van de eerste regio's deelgenomen aan het onderzoek. De resultaten van het 'BRE-onderzoek' helpen regio's om succesvoller te zijn in regionale samenwerking. Ook geeft het inzicht in hoe we het als regionale samenwerking doen en wat er nodig is voor de toekomst.

"Er zijn veel opgaven die de gemeentegrenzen overschrijden, zoals water, lucht, infrastructuur en natuurgebieden. Daar moeten we samen met onderwijs en ondernemers op blijven innoveren. Dat kun je als gemeente niet alleen, maar ook als regio kun je niet alles zelf."

Wobine Buijs, burgemeester Oss

Presentatie van BRE onderzoek op hybride Regiodag bij Meeters in Uden

Uit het onderzoek komt naar voren dat Noordoost-Brabant het goed doet op veel brede welvaartsthema's. Daarmee is onze regio succesvol in het realiseren van publieke waarde. Noordoost-Brabant is de 8^e best presterende regio (van de 40); deze scores blijven redelijk stabiel door de jaren heen. Echter, de behoeften en verwachtingen van burgers veranderen. De prestaties en resultaten van overheidsorganisaties moeten hierop worden aangepast. Deze 'publieke waarde-behoefte' van Noordoost Brabant verschuift naar minder focus op economische vraagstukken en meer focus op vraagstukken als ruimte, klimaatopgave, leefbaarheid, vitale toekomst voor cultuur en onderwijs. Deze

vraagstukken gaan om het verdelen van schaarste. Het 'maatschappelijker' worden van de publieke waarde-behoefte vraagt om een goede balans tussen maatschappelijke, economische en bestuurlijke ecosystemen. Hierdoor is verbreding van de agenda nodig en voor de toekomst een andere invulling van de regionale samenwerking. In 2022 gaan we met alle betrokkenen in gesprek over de doorontwikkeling van de regionale samenwerking.

Het 'Onderzoeksrapport' en 'Foto van de regio' kunt u [hier](#) lezen.

Bestuurders over de regionale samenwerking

In 2021 zijn we gestart met interviews waarin we betrokken partners aan het woord laten. Zij delen hun kennis, ervaringen, resultaten en inzichten. Dit zijn de interviews uit 2021:

- Pierre Bos, voormalig burgemeester Boekel: [‘Geven loont in samenwerking!’](#)
Over hoe de regionale samenwerking ontstond, de toegevoegde waarde voor inwoners, Natuurgebied De Peel, AgroProeftuin de Peel, over grenzen heen kijken en de rol van burgemeester.

- Wobine Buijs, burgemeester Oss: [‘De toekomst zit aan tafel!’](#)
Over de ontwikkelingen van AgriFood Capital en RNOB en interregionaal samenwerken.
- Maarten Jilisen, wethouder Cuijk: [‘Samen verantwoordelijk voor de regio!’](#)
Over economie als motor van de regio, samen verantwoordelijk en ondernemerstafels.
- Etienne Franken, raadsgriffier Meierijstad: [‘Meer grip op samenwerking!’](#)
Over het faciliteren van de gemeenteraad, adoptiegriffier en Verenigde Voorbereidende Bijeenkomst.

- Judith Logtens, raadslid Boxmeer: [‘Als raadslid actief meedoen, loont!’](#)
Over Land van Cuijk, samenwerking met bedrijven, slagkracht, synergie en schaalvoordelen, actief meedoen en de Klankbordgroep Raadsleden.
- Jack Mikkers, burgemeester 's-Hertogenbosch: [‘Innovatiekracht zit ‘m in vaste patronen loslaten!’](#)
Over grenzeloos denken, regionaal samenwerken en het regionaal corona herstelplan.
- Harry van Rooijen, wethouder Meierijstad: [‘Voor het klimaat moeten we samen hard werken!’](#)
Over duurzame toekomst, samenwerken aan klimaatadaptatie, noodzaak van samenwerken en ambities voor de toekomst.
- Marieke Moorman, burgemeester Bernheze: [‘Het mag soms best schuren!’](#)
Over intensieve samenwerking binnen de regio, Rekenkameronderzoek, de lokale regiotafel, Bernheze in RNOB, de Stuurgroep Regionale Energie Strategie (RES) en RES 1.0.
- René Peerenboom, regiomanager RNOB: [‘Grenzeloos samenwerken voor inwoners en bedrijven!’](#)
Over het belang van samenwerken in de regio en de rol die RNOB vervult in het behalen van de gezamenlijke ambities van de regio.
- Lambert Verheijen, voormalig dijkgraaf Aa en Maas: [‘Hart voor de regio zal blijven kloppen!’](#)
Over gezamenlijke ambities voor de regio, klimaatverandering, Transitie Landbouw en sterkere positie van de regio.

CEO Jumbo Frits van Eerd bij strategische heidag voor de bestuurders in oktober

1.2. Regio Deal Noordoost Brabant

In Regio Deal Noordoost Brabant investeren Rijk, provincie en regio samen meer dan 40 miljoen euro extra in de leefbaarheid en welvaart in onze regio. In ruim twee jaar tijd werken overheden, ondernemers, kennisinstellingen en inwoners in 17 projecten samen aan 'goed leven, fijn wonen en anders werken' in Noordoost-Brabant. Zo geven we samen duurzaam invulling aan een gezonde toekomst en bouwen we aan een sterke en veerkrachtige regio.

De voortgang van de Regio Deal wordt hieronder kort samengevat. De uitgebreidere voortgang kunt u lezen in de [Voortgangsrapportage over de periode juli 2020 - mei 2021](#). Op 14 februari 2021 was het één jaar geleden dat we het goede nieuws hoorden dat onze propositie was gehonoreerd. Net als vorig jaar is ook in dit coronajaar al veel gebeurd:

- Alle 17 projecten zijn tot uitvoering gekomen. Lees [hier](#) de voortgangsrapportage die we jaarlijks voor 15 juli bij het Rijk indienen. We ontvingen complimenten van het Rijk over de inzet om samen de Deal tot zo'n succes te maken.
- Er zijn 3 (kennis)bijeenkomsten voor de projectleiders en direct betrokkenen georganiseerd, waaronder over extra kansen voor ondernemers door de Deal. Hiervoor is een [kanskaart](#) opgesteld.
- Op 5 februari 2021 vond een geslaagde [informatiebijeenkomst](#) voor de raadsleden plaats. Tijdens deze bijeenkomst werden [de filmpjes](#) van de Regio Deal Noordoost Brabant gedeeld.

- Marc Hamelaers, manager Regio portefeuille ministerie LNV, kwam naar de regio om te spreken op de bestuurlijke heidag van 21 oktober 2021 over de Regio Deal. Een belangrijk hoogtepunt op deze bestuurlijke heidag was dat de Regio Deal door de bestuurders het vaakst werd genoemd als trots van de regio!
- We hebben 10 Regio Deal updates uitgebracht met nieuws van het programmateam en uit de projecten. Het [jaaroverzicht 2021 communicatie](#) bundelt de activiteitenkalender, met alle nieuwsartikelen en updates uit 2021.

1.3. (Inter)regionale en nationale samenwerking

RNOB onderhoudt contacten met andere regio's, provincie Noord-Brabant en met de meest betrokken Rijksdepartementen. Waar nodig wordt een actieve lobby gevoerd.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

- Naar aanleiding van de Tweede Kamerverkiezingen is in 2021 een oproep gedaan aan het kabinet onder de noemer '[Ontdek het geheim van onze regio](#)'. Onderdelen van deze oproep zijn terug te vinden in het regeerakkoord uit 2021, zoals de aandacht voor het landelijk gebied en de bredere focus op de transitie van de voedselketen in plaats van alleen de transitie van de landbouw. Ook aan ons pleidooi

voor een Regionale Investeringsagenda (RIA) is gehoor gegeven door de toezegging van een nieuwe ronde Regio Deals.

- Met enkele Tweede Kamerleden is gesproken over wat de regio te bieden heeft. Daarbij is o.a. gesproken over een eerlijker verdienmodel voor boeren, meer experimenteerimte voor kringlooplandbouw, niet alleen herstel van Natura2000 gebieden, maar ook van niet Natura2000 gebieden, zoals Maashorst en Aadal.

"De regio is het ideale schaalniveau voor de aanpak van grensoverschrijdende maatschappelijke opgaven. De legitimatie van de regio is dat iedereen kan én mag meedoen. Samen met het rijk, de provincie en onze regionale partners zetten we de regio nog meer in haar kracht."

René Peerenboom, regiomanager RNOB

FoodNL regio's zijn te gast bij HAS Hogeschool in 's-Hertogenbosch

En er is gesproken over de juiste instrumenten om gebiedsgericht beleid te verbeteren/versnellen. Onderdelen hiervan maken deel uit van de huidige gesprekken met provincie en Rijk over het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG met daarin o.a. een stikstoffonds).

- Met andere regio's in Brabant, triple helix samenwerkingen, BOM en provincie Noord-Brabant is afgesproken om op een aantal terreinen samen te gaan optrekken richting het kabinet:
  - Transitie van de voedselketen
  - Energietransitie en Klimaat
  - Verduurzaming van de gebouwde omgeving (circulariteit)
  - Digitalisering en Kunstmatige Intelligentie.
- Met de Metropoolregio Arnhem-Nijmegen-FoodValley heeft overleg plaatsgevonden over mogelijke betrokkenheid van het Land van Cuijk bij het verstedelijkingsakkoord van de metropoolregio. Dit omdat Land van Cuijk geen onderdeel uitmaakt van het verstedelijkingsakkoord van de regio 's-Hertogenbosch. Provincie Noord-Brabant en 's-Hertogenbosch zijn opdrachtgever van dit verstedelijkingsakkoord.

1.4. Internationale samenwerking

Internationale samenwerking doen we o.a. via onze deelname in FoodNL, een gezamenlijke lobby samenwerking van de Regio Foodvalley, Greenport Venlo en AgriFood Capital gericht op de EU. Ondanks de beperkingen vanwege corona hebben we toch enkele stappen kunnen zetten.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

- Door de FoodNL werkgroepen is in 2021 een eerste inhoudelijke propositie voor de speerpunten voeding en gezondheid en eiwittransitie opgezet. Op basis van dit 'narratief' is in oktober door de [Stuurgroep en Taskforces afgesproken](#) om op deze beide thema's gericht, en met op elkaar afgestemde projecten, de lobby richting Brussel in te gaan (2022). Daarbij is ook de kanttekening geplaatst dat we niet op al onze projecten kunnen inzetten. Daarvoor ontbreekt de capaciteit.

- Door corona waren er ook in 2021 weinig tot geen fysieke bijeenkomsten op internationaal vlak. Waar mogelijk is dit met digitale contacten zo veel mogelijk opgevangen.

"We hebben een interessant portfolio waarmee we als FoodNL voor de dag kunnen komen in Brussel. Het is nu zaak om te bepalen welke projecten kansrijk zijn om Europese ondersteuning te krijgen. We nemen alleen die projecten mee waar energie op zit."

Kees van Rooij, voorzitter Stuurgroep FoodNL.

Klimaatadaptieve parkeerplaatsen op bedrijventerreinen

2. Vitale leefomgeving

In dit hoofdstuk over het programma Duurzame Leefomgeving komen de resultaten van Klimaat, Natuur en Landschap en Transitie Landbouw aan bod. De regio biedt daarnaast een platform voor Energie (RES) en Schone Lucht. De resultaten van deze twee programma's worden ook toegelicht.

2.1. Klimaat

Binnen het programma Klimaatadaptatie richten we ons vooral op vijf concrete projecten in de bebouwde en onbebouwde omgeving. Het programma is ondersteunend aan de uitvoering van de activiteiten van de partners. De rol van de regio is om de regionale samenwerking, bij de uitvoering van activiteiten en maatregelen op het gebied van klimaatadaptatie door de partners, te

vergemakkelijken en te ondersteunen. Dit doen we door kennisuitwisseling, samenwerking in projecten en pilots, communicatie en versterking van draagvlak.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

■ **Risicodialogen:** In de risicodialogen met gebiedspartners vergroten we het bewustzijn over de kwetsbaarheid van gebieden voor klimaatextremen. We bespreken hoe we deze kwetsbaarheid met concrete maatregelen kunnen verkleinen. De risicodialogen zijn in 2021 nagenoeg afgerond en een aantal risicodialogen wordt voortgezet, omdat belang wordt gehecht aan deze vorm van samenwerken en kennis uitwisselen op het gebied van klimaatadaptatie. Lang niet alle impact van

klimaatverandering is direct door te vertalen in maatregelen, er zijn nog veel vragen. De risicodialogen vormen (nieuwe) opgaven voor de regio: welke knelpunten en kansen pakken we gezamenlijk met de gebiedspartners op, wanneer en wat is daarvoor nodig? Hieruit volgt een uitvoeringsprogramma met concrete speerpunten en acties voor de korte, middellange en lange termijn. We koppelen hierbij klimaatadaptatie aan kansen op andere gebieden, zoals de energietransitie, bos- en natuurontwikkeling, aanleg en reconstructie van wegen, etc.

■ **Klimaatadaptieve bedrijventerreinen:** Hoe kunnen gemeenten en waterschappen 'sturing' geven aan het klimaatadaptief inrichten van bestaande bedrijventerreinen? De werkgroep 'Klimaatbestendige bedrijventerreinen Oost-Brabant' heeft in 2021 een praktisch overzicht van planologische en juridische instrumenten, technische mogelijkheden en financiële prikkels uitgewerkt om bestaande bedrijventerreinen klimaatbestendig in te richten. Voor toetsing aan de praktijk van deze instrumenten voeren we pilots uit in Oost-Brabant, waarvan twee in onze regio. De pilots bieden een testomgeving en inzichten. In Meierijstad is de pilot uitgevoerd met Platform Ondernemend Meierijstad. Doel van deze pilot is om ondernemers bewust te maken van de klimaatproblematiek en gezamenlijk kansen en mogelijkheden voor oplossingen in beeld te brengen. In Cuijk is het terrein De Beijerd en 't Riet een pilot. Hier ligt het accent op vergroening en het afkoppelen van hemelwater. De bedrijvenvereniging is hierbij actief aangehaakt.

- Klimaatrobuuste beeklandschappen:** Samen met de Wageningen University heeft de projectgroep onderzoek gedaan naar een toekomstperspectief 2050 van beeklandschappen bij veranderend klimaat voor onze regio: [‘Beeklandschappen in perspectief’](#). Hierbij is aan de hand van een vijftal leidende principes een toekomstbeeld geschetst van ons regionale landschap voor de beekdalen

“We willen allemaal een steentje bijdragen om de effecten van klimaatverandering op te vangen. Ook op bestaande bedrijventerreinen. Het rapport ‘planologische en juridische instrumenten’ toont de mogelijkheden onder de huidige wetgeving, maar ook een doorkijk naar de mogelijkheden straks met de Omgevingswet. Daarnaast geeft het rapport inzicht in de opgaven en gevolgen van het praktisch toepassen van de instrumenten. Kortom, een stuk waar we erg blij mee zijn. We hopen dat alle gemeenten binnen, maar ook buiten de samenwerking, er goed gebruik van kunnen maken.”

Roel Wouters, projectleider Klimaatadaptieve bedrijventerreinen

Gemeenten in de Meierij ondertekenen Samenwerkingsovereenkomst Doelmatig Waterbeheer Meierij binnen 'deelprogramma Klimaatadaptatie'

van de Dommel, de Aa en de Raam. In de gemeente Bernheze heeft in 2021 een eerste gebiedsatelier in het kader van beeklandschappen van de toekomst plaatsgevonden. Tijdens dit gebiedsatelier wordt verder ingegaan op de specifieke situatie in de gemeente, maar ook daarbuiten, waarbij gekeken wordt naar het volledige beeklandschap.

- Klimaatbewustzijn:** Op 3 en 4 november 2021 vond de Klimaat2daagse plaats. Deze wordt jaarlijks gehouden en heeft tot doel: kennisuitwisseling en elkaar inspireren via locatiebezoek/excursie. De tweedaagse was, in verband met corona, deels digitaal en deels ‘buiten’ op excursie. Daarnaast vindt kennisuitwisseling plaats via het online Klimaatwarenhuis en de periodieke nieuwsbrief. Ook zijn eigenstandige projecten rondom klimaatbewustwording lokaal uitgevoerd rondom de thema’s:

tuinvergroeningsacties, toolkit woningbouwcorporaties en groene schoolpleinen.

- Sponswerking bodem:** In dit project is een bijzondere samenwerking aangegaan met de kopgroep Transitie Landbouw. Met medewerking van een externe deskundige van het Louis Bolk Instituut en waterschappen Aa en Maas en De Dommel is een gezamenlijk webinar georganiseerd op het gebied van sponswerking. De conclusies van het webinar zijn in 2021 vertaald in een infographic; deze geeft antwoord op de vraag op welke manier de bodem kan bijdragen aan het opvangen van de klimaateffecten in landelijk gebied.
- Groene gezondheid.** Door het ontbreken van capaciteit kon dit project in 2021 niet worden opgestart. We pakken dit op zodra hier capaciteit voor beschikbaar komt.

2.2. Natuur en Landschap

Binnen het programma Natuur en Landschap richten we ons op het behouden en verbeteren van de kwaliteit van natuur en landschap in de regio. Een gezonde leefomgeving vraagt om een goed evenwicht waarin samenleving en natuur elkaar versterken. Een belangrijk onderdeel vormt de realisatie van het Natuurnetwerk Brabant, waarin we gezamenlijk werken aan het behoud en herstel van biodiversiteit en bijdragen aan de gebiedsgerichte aanpakken vanuit de stikstofopgave.

De rol van de regio is om de regionale samenwerking op het gebied van natuur en landschap te ondersteunen. Dit doen we door het verbinden van de partners, kennisuitwisseling en wellicht in de toekomst ook het faciliteren van samenwerking in projecten en pilots en communicatie.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

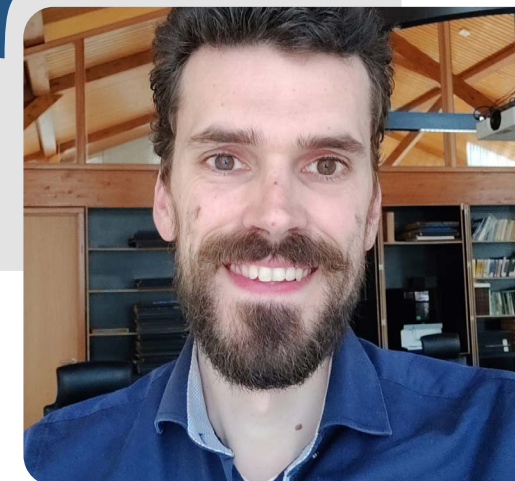
- Eind 2021 zijn we gestart met het actief oppakken van het programma Natuur en Landschap.
- Vanuit de regio is een 'bod' in gang gezet aan de provinciale stuurgroep Gebiedsgerichte Aanpak Groen-Blauw (GGA) om te ondersteunen in de aanpak van sommige GGA gebieden (Vlijmens Ven/Bossche Broek en Aadal), en gemeenten in onze

regio te betrekken in de overgangszones van GGA gebieden die buiten onze regio vallen (natuurgebieden Kampina, Loonse en Drunense duinen) én om sommige gebiedsprocessen in onze regio (Maashorst) in aanmerking te laten komen voor de GGA status (en daarmee kans te maken op provinciale en Rijkssteun).

- In 2021 is een start gemaakt met het actualiseren van het programma Groenblauwe Structuren uit 2016. Daartoe wordt eerst geïnventariseerd waar we staan in de huidige uitvoering.
- Met het Regio Deal project 'Puzzelen met Ruimte' hebben we in 2021 de nodige ondersteuning geboden aan een aantal gebiedsprocessen die een aanzienlijke opgave in Groen-Blauw hebben. Met de gebiedsprocessen in het Aadal en Maasheggen zijn de afspraken hierover het verst gevorderd. Met de provincie Noord-Brabant en terrein behorende organisaties is in het kader van de GGA aanpak gewerkt aan een instrumentenkoffer voor gebiedsprocessen. Dit is een continu (verbeter)proces.
- Ook in het kader van 'Puzzelen met Ruimte' wordt constant gewerkt aan een integrale aanpak van opgaven in het landelijk gebied (koppelkansen). De ervaringen daarmee zijn in 2021 gedeeld met alle gebiedsprocessen.

"In een rondje langs alle gemeenten hebben we wensen en ideeën opgehaald voor een nieuw gezamenlijk uitvoeringsprogramma Natuur en Landschap. Het is belangrijk om te weten hoe gemeenten op dit thema binnen RNOB willen samenwerken en hoe de rol van programmaregisseur daarbij het beste ingevuld kan worden."

Laurens Wols, regisseur Natuur en Landschap

2.3. Energie (RES)

Onder aansturing van de Stuurgroep Energie Strategie (RES), bestaande uit provincie, gemeenten, waterschappen en netbeheerders, is de concept-RES 1.0 vastgesteld in alle gemeenten. Dit is een basis voor de verdere uitwerking om de energiedoelen voor onze regio

“Uiteindelijk ben ik er super trots op dat het is gelukt. Wel met hier en daar wat moties. Dat bedoel ik niet negatief, integendeel. Voor mij spreekt dat juist van een hele grote betrokkenheid vanuit de raden. Maar de RES 1.0 ligt er. Daar kun je alleen maar super blij mee zijn.”

Marieke Moorman, burgemeester Bernheze en voorzitter van Stuurgroep RES NOB

De Peel krijgt de definitieve status van NOVI gebied

te behalen. RNOB biedt de gemeenten in onze regio een platform om te overleggen over de RES. Het RES-proces is transparant en te volgen op: www.energieworkplaatsbrabant.nl

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

- We startten verkennende gesprekken over betere verbinding tussen het regionale programma Ruimte en Regionale Energie Strategie (RES). Deze verkenningen brachten de behoefte aan regionaal kaartmateriaal in beeld. Dit krijgt een plek in het proces van de actualisatie van de Omgevingskoers in 2022/2023.

- We hebben een platform kunnen bieden aan de gemeenten in de regio. Dit heeft bijgedragen aan de vaststelling van de RES Noordoost-Brabant 1.0 door alle gemeenteraden, algemene besturen van de waterschappen en de provincie.

2.4. Transitie Landbouw

RNOB staat op het gebied van verduurzaming van de landbouw nationaal stevig op de kaart. Dat komt onder andere door de status van De Peel als NOVI-gebied én als experimenteergebied voor kringlooplandbouw, maar ook door de samenwerking vanuit IBP Vitaal Platteland en door de landbouwinnovatieprojecten in de Regio Deal.

Afscheid van wethouder Ben Brands als eerste voorzitter van AgroProeftuin de Peel waarin gemeenten, waterschappen, bedrijven en kennisinstellingen samenwerken aan landbouwinnovaties

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

- De minister van Binnenlandse Zaken kende NOVI-gebied De Peel de definitieve status toe. RNOB is via het programma Transitie Landbouw vertegenwoordigd in NOVI De Peel. Bestuurlijk en ambtelijk geeft RNOB mede richting aan de realisatie en het organiseren van NOVI De Peel.
- Op ambtelijk en bestuurlijk niveau wordt er op het gebied van landbouw in relatie tot het landelijk gebied en de transitie van de landbouw intensief en constructief samengewerkt. Op regionaal niveau wordt kennis en kunde uitgewisseld en zijn gezamenlijke plannen ontwikkeld. Concreet is er een ambitie geformuleerd ten aanzien van transitie landbouw naar kringlooplandbouw. In 2021 is

gestart met het opzetten van een koersnotitie, die moet leiden tot een eenduidige aanpak in de regio en betere regionale en provinciale samenwerking.

- Vanuit de regionale samenwerking speelt RNOB een prominente rol in het Bestuurlijke Overleg Transitie Landbouw (BOTL; de 4 regio's van Brabant, de provincie en de samenwerkende waterschappen). Via deze overlegtafel hebben de gemeenten o.a. invloed uitgeoefend op het beleidskader Landbouw en Voedsel van de provincie Noord-Brabant.
- RNOB draagt bij aan AgroProeftuin de Peel en onderzoek & innovatie ten behoeve van de transitie landbouw. Een voorbeeld daarvan is de start van het project 'Positieve Gezondheid in veedichte gebieden' van het Louis Bolk Instituut en de GGD Hart van Brabant.

2.5. Schone Lucht

Luchtkwaliteit houdt zich niet aan landelijke of regionale grenzen, het is daarom goed - en nodig - om dit als regio op te pakken. RNOB biedt een platform voor de gesprekken over schone lucht.

"Door kennis en ervaringen in de regio's die het Peelgebied bestrijkt met elkaar uit te wisselen, komen we sneller tot experimenten en implementatie van innovatieve oplossingen die hard nodig zijn om de landbouw en daarmee de leefomgeving te verduurzamen."

Franko van Lankvelt, wethouder Maashorst (tot 2022 Uden)

“De regio Noordoost-Brabant heeft een enorm belang bij landbouw. Tegelijkertijd is deze sector afhankelijk van de beschikbaarheid van water en de waterkwaliteit. Als waterschap hebben we daarin een belangrijke rol, onder andere vanuit de Kader Richtlijn Water (KRW). De KRW heeft als doel de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater in Europa te waarborgen. Om aan de KRW-doelstellingen in 2027 te kunnen voldoen, moeten we versnellen én intensiveren. Dat kan alleen als je samen de schouders eronder zet.”

Mario Jacobs, dijkgraaf Waterschap Aa en Maas en voorzitter Poho Duurzame Leefomgeving

Landbouw en natuur in de Maashors

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

- Vanaf januari 2021 zijn alle RNOB-gemeenten aangesloten bij het Schone Lucht Akkoord en daarmee zijn we de eerste regio binnen Nederland die collectief deelneemt. De officiële ondertekening met de Staatssecretaris heeft, in verband met corona, digitaal plaatsgevonden in maart 2021.
- Het belang voor het goed meten van de luchtkwaliteit en het verzoek voor een basis meetstation

in onze regio is door RNOB in nauwe samenwerking met de provincie geagendeerd. Het Rijk heeft dit opgepakt en in 2022 wordt het meetstation feitelijk geplaatst. Een aantal meetprojecten loopt al bij diverse gemeenten.

- De ambitie om de luchtkwaliteit te verbeteren in onze regio komt tot uiting in de werkplannen landbouw, mobiliteit en verduurzaming bedrijventerreinen.

Samen houden gemeenten en waterschappen houden belangrijke werklocaties in de regio duurzaam bereikbaar

3. Duurzaam bereikbaar

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van het programma Ruimte, Mobiliteit & Wonen. Het was een druk samenwerkingsjaar, waarin we veel afspraken konden maken: binnen de regio, met de provincie Noord-Brabant, het Rijk, en met andere regio's en partners. Het samenspel als één overheid gaat steeds beter en dat wordt zichtbaar in de vorm van gezamenlijke plannen, agenda's, programma's en investeringen. Voorbeelden hiervan zijn de regionale omgevingsagenda met de provincie en het regionale mobiliteitsprogramma 2020-2021.

3.1. Slimme en schone mobiliteit

De toename van het aantal inwoners en bedrijven, de hoeveelheid logistiek en de verstedelijking leiden tot meer bewegingen van mensen, producten en diensten in, van en naar onze regio. Duurzame mobiliteit is dé oplossing om mensen, producten en diensten letterlijk in goede banen te leiden. Slimme en schone mobiliteit is cruciaal voor de economische ontwikkeling en een aantrekkelijk woon- en leefklimaat in de regio.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

- In 2021 bundelden provincie, gemeenten en regio's Hart van Brabant en Noordoost-Brabant hun krachten om de ambitie van gedeelde mobiliteit waar te maken: in 2027 is er één slim vervoerssysteem met een passend vervoersaanbod voor alle reizigers. Iedereen die zelfstandig kan reizen, kan er gebruik van maken. In dit systeem zijn openbaar vervoer, buurtbus, regiotaxi, dorpsdeelauto en andere gedeelde vervoersvormen makkelijk toegankelijk en betaalbaar.
- We werkten aan slimme mobiliteitsoplossingen in samenwerking met SmartwayZ.NL. Het eerste werkpakket is gemaakt, waarbij vier gemeenten van start zijn gegaan met toekomstgerichte mobiliteit; 's-Hertogenbosch is aan het werk gegaan met slimme en schone bevoorrading van de gemeente. Vanuit het principe werkgeversbenadering, zijn Meierijstad, Heusden en Uden gestart om samen te werken met bedrijven om personeel te stimuleren en ondersteunen om meer gebruik te maken van openbaar vervoer en fiets.

3.2. Verkeersveiligheid

Het wordt steeds drukker op onze wegen. Niet alleen van en naar Noordoost-Brabant maar ook binnen de regio. Met de toenemende verkeerdrukke wordt de kans op ongelukken groter. Naast een goede bereikbaarheid is het vooral belangrijk dat het veilig is om de weg op te gaan.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

- Met cofinanciering zijn veel verkeersveiligheidsprojecten opgestart in gemeenten, zoals 'De Brabantse snelheidsmeterspaarpot' in Boxtel en 'Doortrappen' in Boxmeer.

"Het aantal ongevallen met gewonden en zelfs dodelijke slachtoffers is in onze provincie erg hoog. Vandaar dat de provincie en de gemeente dit soort initiatieven een warm hart toedragen."

Jeu Verstraaten, verkeersveiligheidsambassadeur RNOB en wethouder Boxmeer tot 2022

3.3. Robuuste infrastructuur en netwerken

Een goede bereikbaarheid van de regio is van groot belang voor economische groei en een goed woon- en werkklimaat. Om Noordoost-Brabant optimaal te verbinden met de andere sterke economische regio's in binnen- en buitenland, werken we aan een stevig netwerk van hoofdwegen in en rond de regio. Slimme technologieën zorgen daarbij voor een goede doorstroom. Knelpunten lossen we op en we bouwen een fijnmazig, hoogwaardig openbaar vervoersnetwerk dat aansluit bij de regionale mobiliteitshubs.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

- De uitrol van de mobiliteitsaanpak A50 ging van start (Nijmegen-Eindhoven), na een voorbereiding van twee jaar door Rijk, provincies Gelderland en Noord-Brabant, Groene Metropoolregio en RNOB. Naast vier initiatiefclusters worden ongeveer 20 andere mobiliteitsprojecten van gemeenten en regio's in de corridor ondersteund, zoals snelle fietsverbindingen en hoogwaardige openbaar vervoerverbindingen.
- We lobbyden samen met de provincie voor de fietsbrug over de Maas tussen Gennep en Oeffelt.
- Onder aanvoering van gemeente Meierijstad onderzochten we hoe we vitale locaties in de regio duurzaam bereikbaar kunnen maken. Voor 18 locaties zijn kansrijke maatregelen uitgewerkt. Regio en gemeenten gaan die met partners op de locaties vertalen in concrete projecten.

"Het resultaat van het onderzoek 'vitale locaties duurzamer bereikbaar' biedt volop kansen om met de partners op locaties aan de slag te kunnen gaan vanuit belangrijke opgaven als het klimaatakkoord, schone luchtakkoord, mobiliteit, vestigingsklimaat en behoud van talent. Een handige inspiratiebundel geeft daarnaast ook inzicht voor allerlei vergelijkbare locaties in onze gemeenten. Het is mooi dat het handelingsperspectief vanuit meerdere invalshoeken is benaderd. Dat helpt ons bij opgavegericht werken."

Harry van Rooijen, wethouder Meierijstad tot 2022

4. Aantrekkelijk vestigen

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten uit de opgave Aantrekkelijk vestigen op het gebied van vestigingslocaties, innovaties en bedrijvigheid en experimenteerruimte.

4.1. Vestigingslocaties

Bedrijven brengen werk en economische groei. Voor een goede toekomst van onze regio is het belangrijk om bedrijven de best passende locaties te kunnen bieden. Een vestigingslocatie die duurzaam en toekomstbestendig is ingericht en goed bereikbaar. Met toegang tot kennis, kapitaal en personeel en de juiste voorzieningen in de buurt.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

- We maakten vraaggerichte uitbreidingen van bedrijventerreinen in de regio mogelijk, op de volgende locaties: Heesch-West (in de gemeenten Oss, Bernheze en 's-Hertogenbosch), Laarakker-Noordwest (Land van Cuijk), Foodpark Fase 4 (Meierijstad) en Lage Raam (Boekel).
- De regionale Leergang Detailhandel werd afgerond, door 30 medewerkers van regiogemeenten. Zo ontwikkelden de regiogemeenten nieuwe kennis

ten behoeve van detailhandelsbeleid. Er was een gezamenlijke slotsessie met ambtenaren en bestuurders. Vanwege de lockdown was deze sessie digitaal, maar toch zeer leerzaam en inspirerend.

- We zijn gestart met de actualisatie van de regionale detailhandelsvisie, met daaraan gekoppeld een agenda toekomstbestendige voorzieningenstructuur voor 'midsize' centra in onze regio (met cofinanciering vanuit de Regio Deal). We ontwikkelen een toolbox als basis voor maatwerkoplossingen. De oplevering hiervan staat gepland voor medio 2022.
- Samen met de provincie zijn nieuwe afspraken gemaakt over de vestigingsmogelijkheden voor XXL-logistiek (> 3 ha) op bestaande bedrijventerreinen. De afspraken moeten ertoe leiden dat XXL-logistiek op de juiste plekken in onze regio landt. De afspraken worden in 2022 verder uitgewerkt.
- We willen onze bedrijventerreinen verduurzamen. Dit jaar startten we met een traject richting concrete maatregelen op dit terrein. De bestuurlijke themasessie 'Hoe versnelt Noordoost-Brabant de verduurzaming van bedrijventerreinen?' vond plaats, ter voorbereiding op een te realiseren regionaal actieplan op dit terrein. Drie voorbeeldprojecten werden onder de loep genomen. Het actieplan volgt in 2022.

“Logistiek is een krachtige economische sector in onze regio. Nieuwe logistieke vestigers kunnen onze regio versterken, als ze speler zijn in het regionale economische systeem. Het is noodzakelijk dat we daarbij actief sturen op duurzaam ruimtegebruik en ook op ruimtelijke kwaliteit. Door de nieuwe afspraken over XXL-logistiek, die we samen maakten met de provincie, kunnen we hier nu gezamenlijk stappen in zetten.”

Jan Goijaarts, wethouder Meierijstad en voorzitter Poho Economie

- 18 belangrijke werklocaties uit de regio werden onderzocht op het thema verduurzaming van bereikbaarheid. Dit resulteerde in een inspiratieboek voor gemeenten. Samen met op de locaties gevestigde werkgevers worden de plannen nu verder uitgewerkt.

4.2. Innovaties en bedrijvigheid

Om de economie in onze regio te stimuleren, is het noodzakelijk om te blijven investeren in een uitstekend vestigings- en ondernemersklimaat. Door te zorgen voor passende vestigingslocaties en door toegang te bieden tot kennis, kapitaal en personeel leggen we samen met bedrijven en onderwijsinstellingen de basis voor duurzame ontwikkeling, verantwoorde groei en een groot innovatievermogen van het bedrijfsleven. Als samenwerkende overheden zorgen we voor de (ruimtelijke) randvoorwaarden die een sterke bedrijvigheid en innovatie in onze regio mogelijk maken.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

- We ontwikkelden een ruimtelijk-economisch positiedocument voor Noordoost-Brabant, aan de hand van een aantal vragen rond verdienvermogen, organisatievermogen en brede welvaart. Centrale vraag: waar verdienen we in Noordoost-Brabant over 20 jaar ons brood mee? Doel: hierover in dialoog gaan met het mkb in de regio en dit uit te werken in aanbevelingen voor economische ontwikkeling van de regio. De dialoog volgt in 2022.
- In het kader van de bijdrage- en subsidieregeling Kringlooplandbouw Noordoost-Brabant (KLB) verleenden we subsidies aan innovatieprojecten op dit terrein. In 2021 zijn er 20 aanvragen ingediend voor een bijdrage (max. € 5.000), waarvan er 12 zijn toegekend. Daarnaast zijn er vijf aanvragen ingediend voor een subsidie (max. € 50.000), waarvan er vier

Bij SPARK werden de kansen van de Regio Deal voor ondernemers verkend

- zijn toegekend. In de periode 2021 - 2023 is via de Regio Deal in totaal € 1,4 miljoen beschikbaar aan bijdragen en subsidies vanuit deze regeling.
- We willen onze faciliteiten zichtbaarder maken voor mkb-bedrijven. Er zijn stappen gezet richting een 'etalage' van regio-faciliteiten voor het mkb. Er is info-materiaal gemaakt, waaronder een Kansenskaart met informatie over de voor ondernemers beschikbare vouchers en financieringsmogelijkheden door de Regio Deal. Deze is hier te vinden. De 17 lopende Regio Deal projecten bevatten veel nieuwe financieringsmogelijkheden voor het mkb. Dit is nog onvoldoende bekend bij ondernemers in de regio.
- Regiobestuurders bezochten samen met ondernemers lopende Regio Deal projecten op locatie, zoals SPARK Makerszone in 's-Hertogenbosch.
- We onderhielden nauw contact met AgriFood Capital om input en feedback te geven op de werkzaamheden ten behoeve van het regionaal speerpunt agrifood, inclusief crossover-domeinen logistiek, data en health/farma. Aan de hand van lopende programma's als OndernemersLift+, Vijfsterrenlogistiek en AgroProeftuin de Peel werden koppelkansen voor (ondernemers in) de regiogemeenten in beeld gebracht.

“Onze regio heeft vele faciliteiten beschikbaar voor ondernemers, die het ondernemen ongecompliceerder maken: vouchers voor scholing, subsidies voor innovatie, machine-werkplaatsen, om maar wat te noemen. De faciliteiten zijn op dit moment nog onvoldoende bekend bij de ondernemers die daar een belang bij hebben. Onze ambitie is daarom om een regionale ‘etalage’ te maken, waarin de beschikbare faciliteiten duidelijk worden gepresenteerd, zodat het voor elke ondernemer vindbaar is en zij er kennis van kunnen nemen. Ik juich het toe dat we daar in 2021 de eerste concrete stappen in hebben genomen.”

Maarten Jilisen, wethouder Land van Cuijk en voorzitter kopgroep Agrifood & Innovatie

4.3. Experimenteerruimte

In Noordoost-Brabant is de agrifood sector van oudsher een van de belangrijkste economische pijlers die ook zorgt voor werk en bedrijvigheid in andere sterke sectoren. Het maken én eten van voedsel moet echter meer in balans met natuur en omgeving. De agrifood sector schakelt daarom om van ‘meer’ naar ‘beter’.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

- De subsidieregeling Economie & Innovatie (E&I) is in 2021 gesloten. Er zijn hieruit dan ook geen bijdragen uitgekeerd aan nieuwe projecten. Wel liep een groot aantal eerder gestarte innovatieprojecten door, met bijdragen uit deze regeling uit 2019 en

2020. Reden van sluiting is een beleidswijziging bij de provincie, die 50% van de middelen inlegt. De provincie stopt met E&I. In 2022 gaat een nieuwe provincie-brede subsidieregeling van start, ter vervanging van de E&I-regeling. We stelden samen met de provincie en andere regio's de nieuwe regeling op.

- In het kader van het programma Voeding en Gezondheid is in 2021 het project ‘De eerste duizend dagen van een kind’ gestart: een breed pakket diensten voor het welzijn van jonge kinderen, aangeboden door ondernemers uit onze regio. Ook hebben we bijgedragen aan de portfolio-ontwikkeling van FoodNL, het samenwerkingsverband tussen een aantal foodregio's in Nederland. Het mede door de Regio Deal mogelijk gemaakte project Voedseleducatieplan is vanwege corona in 2021 nog niet van start gegaan.

Duurzaamheidspark Oss kweekt sla met groene stroom, mede dankzij ondersteuning vanuit de Regeling Economie en Innovatie Noordoost-Brabant

Fijn wonen en leven in Heusden

5. Behoud van talent

5.1. Blijfklimaat

Boeien en binden van talenten voor Noordoost-Brabant. Dat vraagt om een aantrekkelijk blijfklimaat met betaalbare woningen, fijne voorzieningen en voldoende banen voor onze inwoners. We zetten vooral in op jongeren en jonge gezinnen die we graag willen behouden voor onze regio. Dat geldt ook voor internationale werknemers.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

- Om internationale werknemers en hun inzet en talenten aan onze regio te binden, hebben de aangesloten gemeenten en waterschappen gezamenlijk het 'Handelingsperspectief Huisvesting, Integratie en Participatie van internationale werknemers in de regio Noordoost-Brabant' opgesteld. Dit is een kader om zaken als huisvesting, scholing

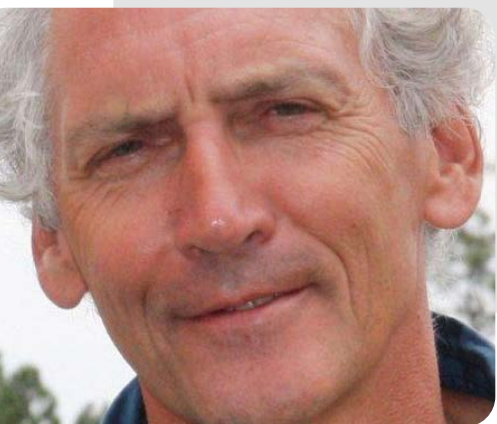
en gezondheid beter én in samenhang te organiseren. De afspraak is dat elke gemeente in RNOB uiterlijk eind 2022 eigen beleid op dit punt vaststelt en dat dit onderwerp bij nieuwvestiging van bedrijven structureel wordt vastgelegd.

Ook wil RNOB participeren in een te ontwikkelen Brabant-breed migratie-informatiepunt.

- We spraken af dat de regiogemeenten vouchers beschikbaar stellen voor Sociaal Ondernemen, waarmee ondernemers het certificaat 'Prestatieladder Sociaal Ondernemen' kunnen verkrijgen. Dit certificaat geeft bedrijven de kans om met aanbestedingen op dat terrein mee te doen, waarbij 'social return' een voorwaarde is.
- We ondersteunden het driejarige project ZP Boost (2020-2023), dat in onze regio ontmoetingen en business-support voor zzp'ers organiseert, met steun van de provincie en van Noordoost Brabant Werkt. ZP Boost is erin geslaagd een goed lopende community van zzp'ers uit de regio op te zetten. Juist in de coronatijd is dit van groot belang voor het grote aantal zzp'ers in onze regio.
- We ondersteunden het Holland Expat Center South, dat een breed pakket diensten beschikbaar heeft voor werkgevers in onze regio. Het Expat Center ondersteunt 'internationals', die gaan werken bij werkgevers in de regio, in 3 fases: pre-boarding (voorlichting over de regio voordat ze in dienst treden), onboarding (ondersteuning tijdens opstart van hun baan) en living in (ondersteuning als ze al wat langer geleden gestart zijn).

“Internationale werknemers moeten fijn kunnen wonen en werken in Noordoost-Brabant. Dat begint met goede huisvesting en voorzieningen. Dit is ook belangrijk om echt ergens te kunnen landen en je thuis te voelen. Door de krachten te bundelen kunnen gemeenten waar mogelijk beleid en regelgeving regionaal afstemmen om fatsoenlijke en veilige huisvesting, integratie en participatie van internationale werknemers voor elkaar te krijgen.”

Gerard Olthof, projectleider regionale aanpak arbeidsmigratie Noordoost-Brabant

5.2. Wonen

Met betaalbare woningen op de juiste plek, goede voorzieningen en een groot aanbod van banen, willen we Noordoost-Brabant aantrekkelijk houden om in te wonen en werken; vooral voor jongeren, jonge gezinnen en arbeidsmigranten.

- In de nieuwe Samenwerkingsagenda, die in 2021 is gaan gelden, zijn doelen afgesproken voor een regionale aanpak op het gebied van Wonen. Door capaciteitsgebrek is de start van dit programma pas eind 2021 opgestart. In 2022 zal een startnotitie duidelijk maken wat het programma gaat inhouden. Hierin wordt beschreven voor welke aspecten van het woonbeleid -die om bovenlokale afstemming vragen- de regio toegevoegde waarde kan hebben.
- RNOB biedt een platform voor gemeente 's-Hertogenbosch (eigenaar) voor afstemming met de gemeenten in de regio over de verstedelijkingsstrategie regio 's-Hertogenbosch en het verstedelijkingsakkoord. Daarnaast boden we tijdens de Regiodagen een platform voor het bestuurlijk gesprek hierover.

REGIO ALGEMEEN SPORT VIDEO PODCAST OPINIE PUZ

PREMIUM

▲ De sloop van stallen maakt het mogelijk om meer woningen te bouwen. © John Schouten / PVE

Meerijstad trekt portemonnee voor aanpak stallen; plek maken voor woningbouw

OLLAND/SINT-OEDENRODE - De gemeente Meerijstad trekt 600.000 euro uit voor een proef rond de aanpak van stallen in twee stukken buitengebied. Het gaat om het Laar in Sint-Oedenrode en de Ollandseweg in Olland. Als het project succesvol verloopt, kan het zomaar een vervolg krijgen in andere delen van Meerijstad.

Kirsten Rietbergen 02-12-21, 19:44

f t

't Laar en de Ollandseweg zijn uitgekozen omdat daar vrij veel stallen zijn en

Duitse ondernemers en samenwerkingsorganisaties bezoeken Pixelfarming, businesscase van het Regio Deal project AgriFoodInnovation

6. Een sterk verhaal

Noordoost-Brabant is een regio van doeners, durvers en dromers die door samen te werken steeds voor vernieuwing zorgen op economisch gebied, op onderwijsgebied en op woongebied. Maar niet veel mensen weten dat en daarmee is onze regio 'het best bewaarde geheim'.

We willen het positieve verhaal over Noordoost-Brabant én onze trots uitdragen. Met de [kernboodschap](#) van Noordoost-Brabant als basis voor onze lobby-, PR-, PA- en communicatie-activiteiten. Zo boeien en binden we talenten aan onze regio en maken we nóg meer ruimte voor innovatie en bestaande en nieuwe bedrijvigheid.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

- In 2021 hebben we samen met AgriFood Capital, Noordoost Brabant Werkt en de provincie Noord-Brabant een pakkende kernboodschap van Noordoost-Brabant ontwikkeld. Hiermee is een stevig fundament gelegd onder zowel de opgave 'Een sterk verhaal' als onder onze communicatiestrategie 'Familie- en Fanstrategie': gericht op een stevige verbinding tussen gemeenten en waterschappen in onze regio (familie) én op succesvolle samenwerking met andere partijen binnen en buiten de regio (fans).

- In 2021 zijn we gestart met een reeks interviews van bestuurders, raadsleden en betrokken partners. Zo geven we de regionale samenwerking een gezicht. Het overzicht van de interviews kunt u terugvinden in hoofdstuk 1.
- Naar aanleiding van de Tweede Kamerverkiezingen is in 2021 een oproep gedaan aan het kabinet onder de noemer '[Ontdek het geheim van onze regio](#)'. Onderdelen van deze oproep zijn terug te vinden in het regeerakkoord uit 2021, zoals de aandacht voor het landelijk gebied en de bredere focus op de transitie van de voedselketen in plaats van alleen de transitie van de landbouw. Ook aan ons pleidooi voor een Regionale Investeringsagenda is gehoor gegeven door de toezegging van een nieuwe ronde Regio Deals.
- We hielden met nieuwsbrieven, de RNOB-website en social media iedereen op de hoogte van onze activiteiten.
- Er waren verschillende inhoudelijke bijeenkomsten om samen met partners onze projecten samen uit te werken, zoals de Klimaat2daagse safari en verschillende bezoeken aan AgroProeftuin de Peel.
- In 2021 is gestart met het opzetten van een Brede (Welvaarts)Monitor die als basis kan dienen voor de verslaglegging en voortgang van de opgaven uit de Regionale Samenwerkingsagenda van RNOB (en AgriFood Capital).

Achter de schermen bij de informatiebijeenkomst over de Regio Deal voor de raden in februari.

7. Organisatie

In dit hoofdstuk over de RNOB-organisatie komen Communicatie en Financieel beheer, directie en huisvesting aan bod.

7.1. Communicatie

Het doel van onze communicatie is om gemeenteraden/algemene besturen van de waterschappen, colleges en ambtelijke organisaties te ondersteunen in hun rol binnen de regionale samenwerking. Daarvoor is het nodig dat alle betrokkenen duidelijkheid hebben over de rol, positie en toegevoegde waarde van onze samenwerking. In 2019 zijn we daarom een herpositioneringstraject gestart. De laatste stap van dit

traject werd op 1 april 2021 gezet met de lancering van 'RNOB' als nieuwe naam, een nieuwe huisstijl en middelenmix met onder andere een geheel vernieuwde website.

Doordat de Regio Deal -waar RNOB penvoerder van is- ook in 2021 tot veel extra communicatiemomenten heeft geleid, konden we de toegevoegde waarde van RNOB nóg beter laten zien. In de uitvoering van de communicatie zijn we onder andere geadviseerd door de Klankbordgroep Raadsleden.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2021?

- **Lancering van 'RNOB':** Zie toelichting op vorige pagina.
- **Kernboodschap:** In 2021 is de basis van onze communicatie versterkt met een pakkende kernboodschap van Noordoost-Brabant die we samen met AgriFood Capital, Noordoost Brabant Werkt en de provincie Noord-Brabant hebben opgesteld. Deze kernboodschap is ons gemeenschappelijke verhaal dat zorgt voor herkenbaarheid en daarmee bijdraagt aan het imago van onze regio.
- **Website:** De website www.rnob.nl trok gemiddeld 1.050 bezoekers per maand (825 in 2020). In totaal hebben zij ruim 52.000 pagina's bekeken (32.000 in 2020). Op de website is alle informatie over RNOB, programma's (incl. Regio Deal Noordoost Brabant) en projecten, interviews en ontwikkelingen in de regio te vinden.
- **Nieuwsbrieven:** In 2021 verschenen 10 (maandelijkse) nieuwsbrieven met o.a. nieuws uit programma's en projecten en interviews met mensen die een actieve rol in RNOB vervullen. Het aantal abonnees in 2021 bedroeg 380. De gemiddelde openingsratio is 50,4% (zeer hoog).
- **Social Media:** Eind 2021 hadden we 371 volgers op Twitter en 490 volgers op LinkedIn. In 2019 - eerste

De Klankbordgroep Raadsleden komt digitaal bij elkaar

jaar van communiceren via social media - waren dat er voor beide kanalen minder dan 100. De berichten op LinkedIn in de periode mei 2020 - mei 2021 waren goed voor in totaal 45.000 impressies. Totaal aantal impressies Twitter in 2021: ruim 126.000.

- **Klankbordgroep Raadsleden:** Om gemeenten en waterschappen beter aangesloten te houden bij de regionale samenwerking is onder andere de Klankbordgroep Raadsleden ingesteld. Dit is een vervolg op de Raads werkgroep Communicatie, met een nieuwe taakinvoering en samenstelling, zoals in het [bestuursconvenant](#) is beschreven. In 2021 kwam de Klankbordgroep drie keer bijeen.
- **Regio Deal Noordoost Brabant:** Bij de start van de Regio Deal is een apart communicatieplan gemaakt en een communicatietoolkit voor projectleiders en

andere betrokkenen, met o.a. filmpjes, logo's en een boekje over alle projecten. Op de RNOB-website is een aparte pagina over de Regio Deal te vinden en nieuws over de [voortgang van de projecten](#) te lezen. Ook zijn er in 2021 projectleidersbijeenkomsten georganiseerd om onderlinge verbinding en kennisuitwisseling te stimuleren. Daarnaast neemt RNOB deel aan een landelijk communicatienetwerk van alle regio's die een Regio Deal met het Rijk hebben gesloten. Het platform www.krachtvanderregio.nl biedt een extra podium voor onze Regio Deal én voor onze regio.

- **RNOB in de media:** In 2021 is onze regionale samenwerking verschillende keren in de media geweest, met name vanuit de Regio Deal. Een compilatie van de artikelen is te vinden in het [jaaroverzicht 2021 communicatie](#) Regio Deal Noordoost Brabant.

Opge stapelde busen zijn de voorbode van een nieuwe pand, het eerste in het negenjarige bestaan van farmaceutpark Pivoet Park in Oss. Daar komt het, zegt directeur Brigitte Irees bij woonwijk. Als het vijf verdiepingen hoge gebouw af is, trekt het einde Pharming eraan, om er knucost te maken, zijn enige mededij.

Pivoet Park groeit uit zijn jar, zegt Irees. We lopen twee jaar voor op het schema. De ambitie was om nu al bedrijven op het park te hebben met 600 tot 700 banen. Het zijn er zestig, met 650 arbeidsplaatsen, en met Pharming komen er zo'n veertig banen bij.

UIT CRISIS GEROKEN
Pivoet Park is uit een crisis geboren, net als Brainport Eindhoven twee decennia eerder. In Eindhoven gaven de massasoortlagen bij Philips en DAF de atrp voor een cluster van hightechbedrijven. In Oss bekeerde de sluiting van Organon een nieuw startpunt voor de farmacie, die moet banen opleveren dat dat verloren gingen.

In beide Brabantse steden sloegen bedrijven en overheid de handen ineen om de crisis te overwinnen. In Oss werden provincie en gemeente rijkeraar van de gebouwen en de labparatuur van Organon, dat in handen was van het Amerikaanse MSD.

Daar zat ook een robot bij waarmee het testen van nieuwe medicijnen veel sneller kan. Het is nog altijd het enige testapparaat in zijn soort in de Benelux en één van de drie in de wereld — en een troef van Pivoet-directeur Irees.

ARME ZANDGRONDEN
De twee wetenschapsparken zouden niet zijn wat ze zijn zonder de intensieve samenwerking tussen bedrijven, overheden en onderwijs. Die hechte samenwerking samen met ondernemerschap en het lef om te innoveren, zijn typerend voor Brabant.

Het gemeenschapsdenken is hier heel sterk, sterker dan het markdenken. Dat is het geheim dat cronder ligt, zegt Wim van de bank, rector magnificus van Tilburg University en oud-commissaris van de koning in Noord-Brabant.

Brabant was door zijn zandgronden arm, heel arm. Er waren geen grondstoffen. Je had al-lerkaar. De mensen waren moros op elkaar aangewezen. Je wist dat je het alleen samen kon doen. Onze verbeteringsdracht is ook weerlichtig, cultuur inspireert en draagt onze innovatie

KENNIS EN INNOVATIE

Noord-Brabant vindt zichzelf telkens opnieuw uit

Veel bedrijven in Noordost-Brabant draaiden tijdens de coronacrisis op volle toeren door. De troeven van de regio zijn de farmabedrijven en de voedselketen. De geheimen: samenwerken, ondernemen en innoveren. Het zelfvertrouwen is groot: 'Brabant takes the lead.'

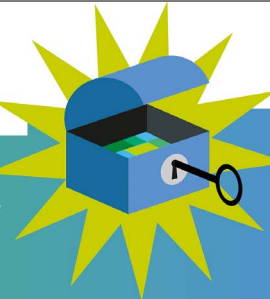
In het kort

- Noordost-Brabant heeft een stevige positie in de agrarische sector en de farmacie.
- De regionale economie kroop in coronajaar 2020 slechts met 2%.
- Bedrijven werken er nauw samen (korte lijnen), onderling en met de overheid.

Regio Noordost-Brabant

'Kabinet, ontdek ons geheim!'

Oproep aan nieuw kabinet

kracht. 'Het katholieke karakter van de provincie verscheidt het ondernemerschap. 'Was er een gezin van twaalf kinderen, dan moesten er door de mechanisatie van de landbouw elft's anders doen.'

PIELEN EN KLOEDEN
Van de Donk roemt ook de roeping van Brabandens om op ontdekkingstocht te gaan. 'Brabandens hebben iets met pielen en kloeden en din-

gen maken. Iedereen heeft hier een schuurrijt. In in die schuurrijt gebeurt van alles, waar uiteindelijk wel dingen uitkomen', zegt hij.

'In Eindhoven maaken de ingeniens in het NatLab op vrijdagmiddag gewoon maar wat doen. Veel uitnodigingen van Philips waren het gevolg van dat aanblijven. Brabandens zijn gewijze donors en redeneren. Holland is ver weg, we maaken onze eigen naam wel.'

De korte lijnen en het lef om nieuwe dingen

uit te proberen en een bedrijf te zetten, hebben de provincie sterk gemaakt. De Tilburgse economie Silvester Eijffinger rekent erop dat Noord-Brabant tegen 2030 een kwart van het bruto binnenlands product van Nederland genereert. Nu is dat 20% in enkele jaren gleden 15%, gelijk aan het aandeel in de bevolking.

ESSENT-OPBRENGST
'Brabant takes the lead', zegt Eijffinger. Hij wijkt erop dat 'de goede bestelling van de Vlaamse opder' het voor de overheden gemakkelijker hebben gemaakt de economie te endestensen.

Pivoet Park in Oss werd opgericht met de pot van 6,9 miljard die de verkoop in 2000 opleverde. Eijffinger stond, met oud-gedesteneerd Bert Paull, aan de wieg van enkele initiatieven, waaronder de Colibactergen bijeenkomsten, die de 'sociale infrastructuur' in de provincie hebben verspreid op de Bousche data-universiteit jads hebben opgeleverd.

Provincie, grote steden, universiteiten, hogescholen, werkgeversverenigingen en de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM) kregen een overleg, waarbij het 'onderliggende-wantrouwen werd vergenomen en een strategische agenda kon worden opgesteld', aldus de emeritus hoogleraar.

Ook Rabobank ziet de kracht van de provincie, in het bijzonder het noordostelijke deel. In december zei de bank dat er maar weinig regio's zijn die zo veel werkmaakt tijdens de coronacrisis toonden als Noordost-Brabant. Het CBS heeft cijfers in februari van de economie er in 2020 met 1% is gekrompen, de helft van het landelijke gemiddelde.

INSULINE UIT SLACHTAFVAL
De noordosthoek is vooral sterk in de voedselketen en de farmacie, twee sectoren die weinig last hadden van de coronacrisis. Brabant had vanouds een stevige positie in de agrarische sector.

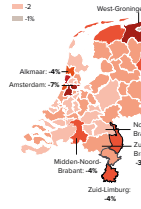
Versondenner Saal van Zwanenberg

Luchtopname van Oss, waar farmaceutpark Pivoet Park nu 'uit zijn jas groeit'. Dit intensieve samenwerking tussen bedrijven, overheden en onderwijs maaken van Noord-Brabant een innovatieve hotspot.

FOTO: ANP PHOTO - YOUNG CAPTAIN

Grote regionale verschillen

Economische groei 2020 per regio in %

© FBI/OM/BIJN CBS

gaf in 1923 het startschot voor de farmacie toen hij Organon oprichtte voor de productie van insuline uit slachtafval. Volgens de BOM kwam enkele jaren geleden de helft van de omzet in life sciences en health in Nederland uit Noord-Brabant.

BIG FIVE
Tussen Nijmegen en Noord-Limburg liggen vijf gemeenten die in januari fuseeren. In de nieuwe gemeente Land van Cuijk opereren vijf grote ondernemingen in de biosector. Deze AgFive, zoals directeur Martin van Colleburch van MSD Animal Health in Boomer ze noemt, een van de vijf, werken samen waar dat mogelijk is zinvol is en verspreiden zo een vooorooster. MSD's partners zijn Nutreco, Danone, Hendrix Genetics en Marel Health.

'We komen wel eens bij elkaar om nieuwe producten te bedenken', zegt hij. 'Of we kijken naar wat we van elkaar kunnen leren, waar we tegin aanpakken en wat de oplossingen kunnen zijn. Daar waar we elkaar kunnen versterken, doen we dat.'

Volgens Van Colleburch heeft de strek de coronacrisis 'redelijk goed tot goed' doorsaan. Dat geldt ook voor MSD Animal Health. Het

'Het gemeenschapsdenken is hier heel sterk, sterker dan het markdenken. Dat is het geheim dat cronder ligt!'

Wim van de Donk rector magnificus Tilburg University

Oss-Brabantse bedrijf, dat met als Nutreco voortblijft uit vooorderoener Hendrix, heeft in 2020 zo'n 10% groei en en maakt vorig jaar 55 miljard doses vaccins voor dieren.

Het aantal medewerkers bij MSD in Boomer greide in 2020 met 30 tot 1900. Dat warte geboos, dat doet wij onderzocht, zegt Van Colleburch bij een rondgang. 'We hebben er een verdieping hooversp gezet. Zoals alle farmaceutische bedrijven investert ook MSD fors. Elk jaar komen er in Boomer zo'n vijf miljoen nieuwe of verbeterde vaccins bij, wat honderden miljoenen euro's kost.

Samenwerken en dingen uitproberen, zit ook in de genen van het Oosse Brabant, dat vleesproducten leverde, maar in 2020 geheel overzette op vleesvervangers. Dalco heeft een jaaronzet van 60 miljoen en 120 medewerkers.

NIJWESBEGROEID
'We proberen hier in Brabant vaak wat zonder te weten of het echt iets wordt', zegt Dalco-directeur Marjan Wegman. 'Dat was vorig jaar geleden ook zo toen mijn vader pionierde met vleesvervangers. Hij was nieuwsgierig en wilde weten wat je met grondstoffen allemaal kunt doen', zegt hij. 'Alles verandert hier altijd, maar we slagen erin ons telkens weer openstevig uit te vinden.'

Wegman stelt dat 'door de Brabantse verbondenheid het gemakkelijker is om gedachten uit te wisselen met ondernemers en om te zien, je hebt bonen de erieren en cronder. Brabant is per definitie erin staat.

Zo kwam de Brabantse ondernemer ook in contact met de Clarissen-waters in Megren, een dorp verkerde. De gasten waren nieuwsgierig naar de recepten van de vegetarische maaltijden die zij van de moenen kregen. Dalco beschikte sinds maart over die recepten. Om de Clarissen-smakke wereldwijd te verkopen en om het klooster van een extra inkomstenbron te voorzien. 'We kijken hier altijd of we elkaar kunnen helpen.'

"Goed samenwerken, dat vraagt om oprechte interesse in elkaar. We zijn als gemeenten en waterschappen niet gelijksoortig maar wel gelijkwaardig. In onze regionale samenwerking heeft ieder een eigen verantwoordelijkheid te nemen. Ook om elkaar aan te spreken wanneer zaken niet goed gaan. Als we daarbij al onze creativiteit inzetten, kunnen we de uitdagingen in ons gebied oplossen. Want sterke gemeenten en waterschappen maaken een sterke regio en andersom."

Jack Mickers, burgemeester 's-Hertogenbosch en voorzitter RNOB

7.2. Financieel beheer, werkorganisatie en huisvesting

De werkorganisatie van RNOB, het Regiobureau, bestaat uit: regiomanager, strateeg, ondersteuner, secretariaat, administratie, controlling, communicatie en diverse programmamanagers en Poho-secretarissen.

Waterpartij op de begane grond van Agri&Food Plaza

Werkorganisatie

RNOB heeft geen eigen personeel in dienst. Al het personeel wordt ingehuurd en heeft in de meeste gevallen een arbeidsovereenkomst met de gemeente 's-Hertogenbosch. Het secretariaat wordt gedeeld met Noordoost Brabant Werkt. De communicatiemedewerkster is voor zowel AgriFood Capital BV als RNOB werkzaam. Het Regiobureau betreft ongeveer 3,3 FTE. Daarnaast wordt door gemeenten en waterschappen kosteloos personeel aan RNOB beschikbaar gesteld. Dit betreffen onder andere de secretarissen van de Poho's en programmaregisseurs. In totaal is dit ongeveer 5,5 FTE, waar alle gemeenten en waterschappen naar rato leveren.

Financieel beheer

Het beheer van de subsidieprogramma's en het financieel beheer worden extern ingehuurd. De administrateur en controller zorgen voor de strategische en dagelijkse afhandeling van de inkomende en uitgaande geldstromen. Het financiële beheer wordt gedeeld met AgriFood Capital BV en Noordoost Brabant Werkt.

Huisvesting

Facilitaire zaken worden afgenomen bij Agri&Food Plaza aan de Onderwijsboulevard in 's-Hertogenbosch. RNOB werkt nauw samen met de werkorganisaties van AgriFood Capital BV, Noordoost Brabant Werkt en OndernemersLift+. Deze werkorganisaties streven naar maximale samenhang en synergie door gezamenlijke huisvesting, communicatiecapaciteit, administratie, secretariaat en gezamenlijke overlegstructuren. Gezamenlijke huisvesting in Agri&Food Plaza draagt ook bij aan een goede netwerksamenwerking.

▲ Het project Keukenbazen in Noordoost-Brabant krijgt een opvolger in het project Keukenkanjers. FOTO MARC BOLSUIS

Kinderen Brabant leren én koken met Keukenkanjers

Hoe komen de wortels, spruitjes en karbonaadjes op mijn bord? En hoe kan ik voorkomen dat er voedsel in de vuilnisbak verdwijnt? Dit soort vragen komt aan bod bij het nieuwe project Keukenkanjers, waarbij kinderen op basisscholen in Noordoost-Brabant lessen krijgen over voedsel. En ook zelf gaan koken.

Robèrt van Lith
Veghel

Keukenkanjers is een veel ruimer opgezette opvolger van het scholenproject Keukenbazen, dat al op meerdere basisscholen in Noordoost-Brabant draaide. Bij Keukenbazen konden teams uit de groepen 7 en 8 deelnemen aan een kookwedstrijd, waarbij hun gerechten werden beoordeeld door een jury. Keukenkanjers gaat veel verder. „Denk aan kookworkshops in de klas, leren over gezond eten en voorkomen van voedselverspilling”, zegt burgemeester Kees van Rooij van Meierijstad. „Maar het gaat ook om bezoeken van kinderen aan bijvoorbeeld een boerderij. Of een restaurant. Ook gaan ze zelf koken op locatie.”

Van Rooij presenteerde Keukenkanjers gisteren namens AgriFood Capital, het samenwerkingsverband in Noordoost-Brabant op het

gebied van voedsel(productie). AgriFood werkt hierbij samen met Greenport Regio Venlo en Regio Foodvalley uit Gelderland.

Het project start vanwege corona pas komend schooljaar. Keukenkanjers begint als proef op een beperkt aantal locaties. Voor Brabant zijn dat basisscholen in de gemeenten Meierijstad, Uden en Cuijk. „We denken dat we het aantal scholen snel kunnen uitbreiden omdat we nu veel voorbereidings-tijd hebben”, zegt Marlies Liebregts, projectleider bij Keukenkanjers. „En het is onze wens om uiteindelijk in heel het land de lessen te verzorgen.”

Kokkerelli

Ook de andere voedselregio's hadden al projecten zoals Keukenbazen. „Zo werken ze in Limburg al samen met Kokkerelli en in Brabant hebben we ook het Smaakcentrum Cuijk. En Foodvalley levert onder meer de kennis van de universiteit in Wageningen. Zo bundelen we de krachten”, licht Liebregts toe. Kokkerelli en Smaakcentrum zijn organisaties die kinderen bewust maken van een gezond eetpatroon. De leerlingen gaan met Keukenkanjers op locatie koken. Liebregts: „Hiervoor zoeken we grote keukens, zoals bij restaurants en grote scholen.”

De rijke natuur in Noordoost-Brabant

8. Jaarrekening

De jaarrekening van 2021 geeft een getrouw beeld van het vermogen en het resultaat over 2021. Uit de jaarrekening blijkt dat de beschikbare middelen, behoudens de geringe overhead, voor het realiseren van de doelen is ingezet. De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven.

Het positieve resultaat van 2021 is € 123.971.

Aan het Dagelijks Bestuur van RNOB wordt voorgesteld om dit bedrag toe te voegen aan de Overige Reserve. Door uitbreiding van de activiteiten en de (externe)

subsielstromen nemen ook de risico's op eventuele tegenvallers toe. Het is verstandig om een financiële buffer te hebben die in verhouding staat tot het activiteitsniveau en de resterende looptijd van het convenant.

Het aanhouden van een reserve betekent in de context van ons convenant dat deze middelen nog steeds ter beschikking blijven staan aan de deelnemers. Als het convenant nu ten einde zou zijn en de regionale samenwerking beëindigd zou worden, dan zou dit bedrag in theorie aan de deelnemende gemeenten en waterschappen terugbetaald kunnen worden. Het convenant is echter voor de periode 2021 tot en met 2024. Het toevoegen van het resultaat over 2021 aan de reserve geeft financiële rust en zekerheid voor de

duur van de komende convenantperiode en voorkomt tussentijds heen en weer schuiven van middelen naar deelnemende gemeenten en waterschappen en terug.

We blijven inzetten op een efficiënte organisatie, zodat de uitvoeringskosten in een gewenste verhouding blijven tot de programmakosten. Dat is ook dit jaar met een percentage van 17,21% gelukt, specifiek voor RNOB is dit zelfs 10,60%. Dat is ruimschoots binnen het afgesproken maximum van 25%. De beschikbare middelen zijn dus bijna volledig ingezet voor het behalen van de afgesproken doelen. In de bijlagen 1 en 2 staan respectievelijk een aanvullende toelichting en de volledige jaarrekening 2021 met controleverklaring.

Bijlage 1

Toelichting jaarrekening

In deze bijlage wordt een nadere toelichting gegeven op de betekenis van de posten en een toelichting op de afwijkingen ten opzichte van voorgaande jaren, omdat daarvoor in de jaarrekening geen plaats is.

Goedkeurende verklaring

De jaarrekening van 2021 geeft een getrouw beeld van het vermogen en het resultaat over 2021. Uit de jaarrekening blijkt dat de beschikbare middelen, behoudens de geringe overhead, voor het realiseren van de doelen is ingezet. De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven.

Positieve resultaat

Het positieve resultaat van 2021 is € 123.971. Dit resultaat is nagenoeg hetzelfde als 2020. Aan het dagelijks bestuur wordt voorgesteld om dit bedrag wederom toe te voegen aan de Overige Reserve. Bij komende jaarplannen kan afgewogen worden om een deel van de reserve in te zetten voor activiteiten. Zo hebben we voor het jaarplan 2022 € 125.000 onttrokken aan de reserve, maar houden we de reserve wel op peil.

Convenant 2021-2024

Dit boekjaar is gewerkt volgens het nieuwe convenant met een iets aangepaste bestuursstructuur. De bijdrage van € 3 per inwoner, waarvan € 1,56 voor RNOB en € 1,44 voor AgriFood Capital, is onveranderd gebleven. Er wordt niet geïndexeerd.

Coronacrisis

In 2021 is, net als in 2020, vooral digitaal gewerkt. Wel zijn er ten opzichte van 2020 weer meer live bijeenkomsten georganiseerd. Door RNOB is geen overheidssteun ontvangen of aangevraagd met betrekking tot (schade door) de coronacrisis.

Regio Deal

De uitvoering van de Regio Deal heeft in 2021 volledig vorm gekregen door de inzet van een programma-manager en een -secretaris. De dekking van de kosten is vastgelegd in een meerjarenbegroting. De bijdrage van RNOB is € 25.000 per jaar. RNOB blijft penvoerder voor dit onderdeel van de Regio Deal. De uitgaven en de dekking tot en met 2025 zijn in een voor dit onderdeel specifiek opgestelde meerjarige begroting opgenomen. Deze meerjarenbegroting is echter nog niet vastgesteld. De voorziening, welke in 2019 was gevormd, blijft beschikbaar om de resultaten over de komende jaren, te kunnen opvangen.

Efficiënte organisatie

We blijven inzetten op een efficiënte organisatie, zodat de uitvoeringskosten in een gewenste verhouding blijven tot de programmakosten. Dat is ook dit jaar met een percentage van 17,21% gelukt, specifiek voor RNOB is dit zelfs 10,60%. De overheadkosten zijn met ca. € 40.000 toegenomen. Dit komt door het aanstellen van een programmasecretaris/procesondersteuner en hogere kosten voor het subsidiebeheer, doordat zowel de regeling Kringlooplandbouw als het programma SmartwayZ ingeregeld moesten worden, terwijl het programma Economie en Innovatie afgerond moest worden. Voor deze laatste werd geen vergoeding voor de uitvoering meer ontvangen. Verder zijn er ten opzichte van 2020 weer meer Regiodagen georganiseerd. Tegenover deze kostenverhogingen werd op het salaris voor de Regiomanager bespaard, omdat hij nu niet meer via Randstad wordt ingehuurd, maar een aanstelling bij de gemeente 's-Hertogenbosch heeft.

Afwijkingen

Afwijkingen ten opzichte van voorgaande jaren zijn:

- De bijdragen van partners valt iets lager uit (€ 2.073.194 tegenover € 2.104.278 voorgaand jaar). Door de herindeling van de gemeente Haaren is sprake van een licht afgenomen inwoneraantal in onze regio. Over 2021 zijn geen specifieke bijdragen toegezegd of ontvangen van partners.
- De gerealiseerde baten uit bijvoorbeeld subsidies van de provincie Noord-Brabant of specifieke doeluitkeringen (€ 570.664) zijn € 243.000 hoger. Dat komt door de bijdrage van het Ministerie LNV via de provincie aan het programma Zuidoostelijke Zandgronden (IBP-ZoZ). De baten van de provincie en Watersamenwerking houden voor € 146.098 direct verband met de gerealiseerde kosten voor de klimaat- en waterprojecten. Met deze projecten zijn geen regionale middelen gemoeid. Het andere deel van € 424.566 wordt verkregen uit toezeggingen door derden, waaronder het Ministerie van LNV voor de subsidieregeling Kringlooplandbouw en projecten op het gebied van gebiedssamenwerking en proeftuinen.
- In de specifieke reserve heeft, behoudens het toevoegen van het resultaat, evenals vorig jaar geen mutatie plaatsgevonden.
- De in de 'Staat van baten en lasten' verantwoorde baten worden beïnvloed door de gemaakte kosten inclusief de aangegane verplichtingen in het boekjaar 2020 en de doorgeschoven budgetten uit dit boekjaar naar 2021. Het boekjaar 2021 was in die zin vergelijkbaar met 2020. De mutatie is hierdoor ook gering: € 46.672.

- Voor het komende jaar van het convenant (2022) heeft RNOB in totaal € 608.262 gereserveerd voor de uitvoering van de programma's in het kader van de uitvoeringsagenda. Van dit bedrag komt € 433.262 uit de financiering van derden en het restant (€ 175.000) bestaat uit regiomiddelen die in eerdere jaren op de begroting stonden, maar waarvoor in 2022 verplichtingen zullen worden aangegaan. De forse afname komt door de verdeling van de financiële toezegging van de provincie voor projecten in het kader van het InterBestuurlijke Programma (IBP)

Vitaal Platteland naar het subsidieprogramma Kringlooplandbouw en gebiedssamenwerking.

- Bij het afsluiten van het boekjaar 2021 bestaan geen vaste langlopende financiële verplichtingen voor bijdragen of cofinancieringen aan derden.
- We blijven inzetten op een efficiënte organisatie, zodat de uitvoeringskosten in een gewenste verhouding blijven tot de programmakosten. Dat is ook dit jaar met een percentage van 17,21% gelukt, specifiek voor RNOB is dit zelfs 10,60%.

Toelichting:

- Dit betreft de vordering op provincies en Watersamenwerkingen, die participeren in de projecten voor de klimaatadaptatie. Deze bijdragen zijn voor drie jaar ineens toegezegd, maar worden in drie jaren in rekening gebracht, of in een bepaald ritme bevoorschot. Daarnaast zijn toezeggingen ontvangen van o.a. het Ministerie LNV (via de provincie), de provincie zelf en AgriFood Capital B.V. voor bijdragen in de subsidies en bijdragen voor kringlooplandbouw. Dit bedrag representeert het verschil tussen het toegezegde bedrag en de daarop ontvangen bedragen.
- Dit betreft een vordering op AgriFood Capital BV inzake de doorbelaste overhead. Deze vordering is inmiddels voldaan. De bijdragen voor het management van de Regio Deal zijn nog niet voldaan.
- Dit betreft de BTW welke op grond van het doorschuifprincipe doorgelegd is aan de deelnemende gemeenten, die deze op hun beurt weer compenseren bij het BTW Compensatiefonds. RNOB factureert deze bedragen weer aan de gemeenten. Daarom is deze post als vordering opgenomen. De omvang varieert afhankelijk van de feitelijk betaalde BTW en het aandeel van de gemeenten in de totale bijdrage ten opzichte van de waterschappen.
- Dit betreft het saldo op 31-12-2021 op de subrekening van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) die door de gemeente 's-Hertogenbosch als penvoerder ten behoeve van de regionale samenwerking wordt gehouden. Het saldo is hoger, doordat de subsidies vooruit ontvangen worden.

Balans per 30-12-2021

Balans van activa en passiva voor resultaatbestemming:

ACTIVA	31-12-2021	31-12-2020
Vlottende activa		
A Te vorderen bedragen inzake subsidies	€ 493.348	€ 38.300
B Overlopende activa	€ 200.661	€ 335.878
Debiteuren	€ 66.167	€ 52.625
	<u>€ 760.176</u>	<u>€ 426.803</u>
Vordering op penvoerder		
C Omzetbelasting onder BTW Compensatie Fonds doorschuifregeling	€ 467.074	€ 469.500
D Rekening courant	€ 2.278.407	€ 1.585.339
	<u>€ 2.745.481</u>	<u>€ 2.054.839</u>
TOTAAL ACTIVA	<u>€ 3.505.657</u>	<u>€ 2.481.642</u>

PASSIVA	31-12-2021	31-12-2020
Eigen vermogen (Beschikbaar voor doelstellingen)		
A Overige reserve	€ 185.688	€ 63.083
B Reserve Noordoost Brabant Werkt	€ -12.013	€ -21.756
C Onbestemd resultaat	€ 123.971	€ 122.605
	<u>€ 297.646</u>	<u>€ 163.932</u>
D Voorziening Regio Deal	€ 28.456	€ 38.983
Kortlopende schulden		
E Crediteuren	€ 279.246	€ 96.892
F Verplichtingen uit hoofde van subsidieprogramma's	€ 2.429.608	€ 2.089.284
G Overige kortlopende schulden	€ 470.701	€ 92.551
	<u>€ 3.179.555</u>	<u>€ 2.278.727</u>
TOTAAL PASSIVA	<u>€ 3.505.657</u>	<u>€ 2.481.642</u>

Toelichting:

- A.** Dit betreft het vermogen van RNOB. De overige reserves zijn vrij te besteden. Wij presenteren het vermogen voordat het resultaat van RNOB zelf is verwerkt. Voor de besteding van de reserve ontvangt het dagelijks bestuur separaat voorstellen. Na goedkeuring zullen deze worden verwerkt.
- B.** De reserve van Noordoost Brabant Werkt is geoormerkt en staat niet ter vrije beschikking aan RNOB. Over de besteding kan Noordoost Brabant Werkt zelf voorstellen doen. Het resultaat van Noordoost Brabant Werkt over 2021 is al in het saldo verwerkt. In 2021 zijn besprekingen gevoerd met Noordoost Brabant Werkt om de inning en verantwoording

bij de gemeente 's-Hertogenbosch terug te leggen, omdat de inning en verantwoording niet meer past bij het convenant 2021-2024. Dat is vanwege personeelstekorten in 2021 voorlopig niet gelukt. In 2022 wordt een nieuwe poging gedaan.

- C.** Het resultaat over 2021 staat ter beschikking aan RNOB. Aan het dagelijks bestuur zullen voorstellen worden gedaan voor de besteding van deze middelen. Na goedkeuring van deze plannen zal het resultaat conform worden verwerkt naar de Overige Reserves en/of Bestemmingsreserves.
- D.** Om tot de Regio Deal te komen en voor de uitvoering daarvan, zijn kosten gemaakt door RNOB. Door RNOB is een begroting opgesteld voor de

jaren tot en met 2023. De partners: provincie, AgriFood Capital en Noordoost Brabant Werkt hebben toezeggingen gedaan voor een jaarlijkse bijdrage. Daarnaast ontving RNOB over de jaren 2021-2023 in totaal € 92.000 vooruit uit het budget voor financieel beheer dat gekoppeld is aan de Regio Deal.

- E.** Dit betreffen de kosten, waarvoor in 2021 reeds een factuur is ontvangen, maar deze waren op 31-12-2021 nog niet betaald. Deze post is hoger dan in andere jaren, omdat de factuur voor de slottermijn voor AgriFood Capital BV wat later is ontvangen en daarom op balansdatum nog niet was betaald.
- F.** Dit betreffen de totale verplichtingen en nog te realiseren activiteiten uit hoofde van de subsidie-regeling Economie & Innovatie, de Kringlooplandbouwsubsidies, de gebiedssamenwerking in het kader van het IBP-ZoZ en de Samenwerkingsagenda. Een verplichting bestaat uit een toezegging van een bijdrage, waaraan veelal (subsidie) voorwaarden en verplichtingen zijn verbonden. Het bedrag is het saldo van het totaal aan toezeggingen minus de reeds betaalde bedragen. De nog te realiseren activiteiten betreffen de aan RNOB toegezegde bedragen, waarvoor nog geen verplichtingen aan derden zijn aangegaan. Deze activiteiten worden in de komende jaren ter hand genomen. Concreet betreft dit een deel van de toegekende middelen uit de begroting 2021 en subsidietoezeggingen vanuit de provincie Noord-Brabant, het Rijk en de Watersamenwerking projecten binnen de programma's

van de Duurzame Leefomgeving: Transitie van de Landbouw en Klimaat, Natuur en Energie en Ruimte en Mobiliteit, voor zover die nog niet tot besteding hebben geleid.

- G.** Dit betreft de posten 'nog te ontvangen facturen' en de 'te betalen accountantskosten'. Deze post is hoger doordat de personeelskosten door de gemeente 's-Hertogenbosch voor de tweede helft van 2021 nog niet gefactureerd zijn aan RNOB. Daarnaast ontvangt RNOB nog een factuur van AgriFood Capital voor de door haar bekostigde werkzaamheden in het kader van het IBP-ZoZ. Deze posten waren in 2020 niet aan de orde. Verder zijn een aantal nieuwe posten opgenomen. RNOB heeft een bedrag van € 61.000 vooruit ontvangen van de kassier van de Regio Deal. Dit heeft betrekking op de jaren 2022 en 2023. Een aantal partners heeft geen personele inzet kunnen leveren en betalen hiervoor een capaciteitsvergoeding. Een deel hiervan moet nog worden aangewend voor de specifieke inhuur van capaciteit. Het programma Economie & Innovatie heeft in 2021 geen vervolg gekregen. Het resterende saldo waarvoor nog geen subsidietoezegging is gedaan moet terugbetaald worden aan de cofinancier van deze regeling: de provincie. Dit bedrag is als schuld opgenomen, maar over de wijze waarop dit wordt verrekend moet nog worden besloten. Tot slot een klein saldo betreffende het tijdelijk penvoerderschap voor NOVI De Peel. Deze wordt in 2022 overgedragen aan de provincie Limburg.

Resultatenrekening

De staat van baten en lasten over 2021:

RESULTATENREKENING		Realisatie 2021	Realisatie 2020
Baten			
A	Bijdragen regiopartners	€ 2.630.717	€ 2.658.447
B	Bijdragen provincie	€ 151.545	€ 452.819
C	Overige bijdragen	€ 519.119	€ 146.274
		<u>€ 3.301.381</u>	<u>€ 3.257.539</u>

Toelichting:

- A.** De bijdragen van de regiopartners bedragen voor de gemeenten € 3 + € 1 per inwoner en de waterschappen dragen 6,5% bij over de € 3 bijdragen van de gemeenten. In totaal bedroeg deze bijdrage over 2021: € 2.073.194. Het aandeel Noordoost Brabant Werkt bedroeg € 604.195. Totaal € 2.677.389. De afwijking met de verantwoorde bijdrage ontstaat doordat de bijdragen in de subsidieprogramma's en meerjarige regionale agenda als baten worden gepresenteerd naar gelang uitgaven zijn gedaan voor die programma's. De gedachte hierachter is dat de betalingen aan de uitvoerders van de programma's gelijk lopen aan de realisatie van de projecten. De bijdragen/baten moeten matchen met de uitgaven, zodat een valide vermogen en resultaat wordt gepresenteerd. Deze werkwijze is conform de grondslagen in de jaarrekening en zijn niet gewijzigd.
- B.** De bijdragen van de provincie Noord-Brabant bestaan uit de dekking vanuit subsidies voor Economie & Innovatie (€ 100.000) en de klimaatprojecten binnen de portefeuille Duurzame Leefomgeving (€ 151.545). De bijdragen worden gepresenteerd naar gelang uitgaven zijn gerealiseerd in de programma's.
- C.** Dit betreffen de gerealiseerde cofinancieringen op de projecten Kringlooplandbouw en de gebieds-samenwerking in het kader van het Interbestuurlijk Programma Zuidoostelijke Zandgronden. De baten worden gerealiseerd in de verhouding tot de gerealiseerde activiteiten in de vorm van verleende subsidies, of directe uitgaven voor de uitvoering van het programma. De cofinanciering voor de beide programma's worden wel verkregen via de provincie, maar zijn feitelijk bijdragen vanuit het Ministerie LNV, welke via meerdere provincies worden toegekend aan de regionale partners.

RESULTATENREKENING	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Lasten		
A Organisatiekosten	€ 315.168	€ 308.601
B Programmakosten	€ 789.814	€ 724.326
C Economie & Innovatie	€ 120.320	€ 481.526
D Kringlooplandbouw	€ 200.320	-
E IBP Zuidoostelijke Zandgronden	€ 142.603	-
F AgriFood Capital	€ 999.000	€ 1.006.000
G Noordoost Brabant Werkt	€ 594.452	€ 665.692
	<u>€ 3.161.677</u>	<u>€ 3.186.145</u>
OPERATIONEEL RESULTAAT	€ 139.704	€ 71.394
Financiële baten en lasten	€ -/5.990	-
H RESULTAAT VOOR BESTEMMING	€ 133.714	€ 71.394
RESULTAAT BESTEMMING NOORDOOST BRABANT WERKT		
Onttrekken aan de bestemmingsreserve Noordoost Brabant Werkt	-	-
Toevoegen aan de bestemmingsreserve Noordoost Brabant Werkt	€ -/9.743	€ 51.211
I RESULTAAT RNOB VOOR BESTEMMING	€ 123.971	€ 122.605
<i>Alle kosten zijn netto: na doorbelasting en na aftrek BTW-compensatie.</i>		

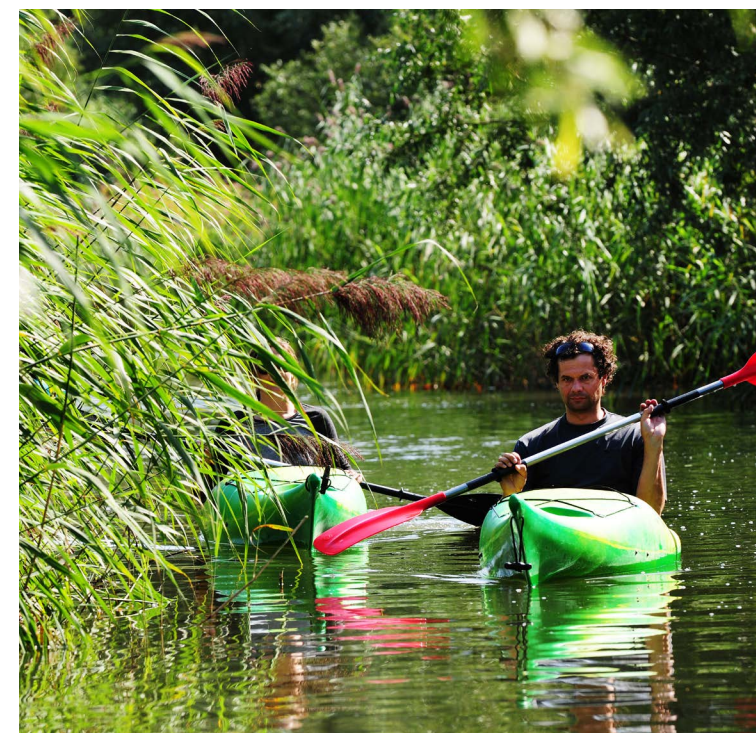
Toelichting:

A. RNOB heeft de regie over de opzet van de organisatie en belast de kosten door aan Noordoost Brabant Werkt en aan AgriFood Capital BV op basis van vooraf afgesproken verdeelsleutels. Deze sleutels zijn gebaseerd op het gebruik van elke partij. Een deel van de kosten wordt gedekt door bijdragen van het Ministerie LNV via de toezegging van de provincie voor het IBP-ZoZ en vanuit een bijdrage vanuit het Regio Deal project AgroProeftuin de Peel. Gezamenlijk bedroeg dit in 2021 € 48.303. Eenmalig was er een voordeeltje vanwege een terugontvangen bedrag van € 4.840. Deze inkomsten zijn op de organisatiekosten in mindering gebracht. De organisatiekosten bestaan hoofdzakelijk uit de inzet van de Regiomanager (36 uur per week), inzet van een programmasecretaris (24 uur per week), de inhuur van medewerkers van het secretariaat (48 uur per week) en een medewerker communicatie (18 uur per week), huurkosten en kantoorkosten. De toename ten opzichte van 2020 heeft diverse verhogende, maar ook verlagende oorzaken. Zo zijn de kosten van de Regiomanager lager, doordat deze nu in dienst is van de gemeente 's-Hertogenbosch en niet meer wordt ingehuurd via Randstad. Aan de andere kant is per 1 juni een programmasecretaris toegevoegd aan het team. De kosten voor het subsidiebeheer zijn wat hoger door de opstart van de nieuwe subsidieregelingen. Tot slot zijn er wat meer activiteiten op locatie georganiseerd, waaronder een teamdag.

- B.** De programmakosten van RNOB betreffen de uitgaven voor activiteiten in projecten die de programmadoelen verwezenlijken. De kosten bestaan uit uitgaven voor de prioritaire thema's uit de diverse portefeuillehoudersoverleggen (Poho's). Deze bestaan uit eenmalige uitgaven voor bijvoorbeeld het doen laten uitvoeren van onderzoeken, verkenningen, of de inkoop van specifieke kennis benodigd voor de uitvoering van de geplande activiteiten. Maar ook de bijdragen aan projecten, zoals de projecten voor internationale werknemers en het voedseducatiecentrum als onderdeel van de Regio Deal. De kosten liggen op ongeveer hetzelfde niveau als voorgaand jaar.
- C.** Dit programma is in 2017 van start gegaan en is in 2021 niet voortgezet. Er is dus geen bijdrage ontvangen en er is geen openstelling geweest. Eén project dat nog in 2020 was aangevraagd is in 2021 nog toegezegd. De uitvoerders rapporteren aan RNOB eenmaal per jaar over de voortgang en rekenen het project na twee jaar af en ontvangen dan het restant. De kosten bestaan uit uitbetaalde subsidiebedragen en de aan de uitvoering toegerekende kosten. De afloop van dit programma is de reden dat de uitgaven fors lager zijn. Veelal staan alleen de slotbetalingen van € 10.000 per project nog open. Een specificatie van de openstaande projecten is in bijlage II opgenomen.
- D.** Dit programma is in 2021 opgestart en er zijn eerste openstellingen gedaan. De kosten representeren de aan de projectbegunstigden in 2021 uitbetaalde bedragen en een toegerekend deel van de uitvoeringskosten van deze regeling.
- E.** Dit programma is in 2021 opgestart en er zijn eerste openstellingen gedaan. De kosten representeren de aan de projectbegunstigden in 2021 uitbetaalde bedragen en een toegerekend deel van de uitvoeringskosten van deze regeling.
- F.** De bijdrage aan AgriFood Capital BV bedraagt conform de nieuwe opdrachtovereenkomst voor 2021-2024: € 999.000 per jaar. AgriFood Capital BV voert hiervoor projecten uit voor RNOB en probeert daarbij externe financiering aan te trekken. Elk jaar wordt het jaarplan en de begroting door het bestuur van de Stichting AgriFood Capital als enig aandeelhouder goedgekeurd. Uitgaven worden gedaan binnen de kaders van dat jaarplan en begroting. Hierop wordt toegezien door een Raad van Commissarissen. Bij de jaarrekening 2021 is door ABAB accountants een samenstelverklaring afgegeven en de jaarrekening wordt door de aandeelhouders in mei 2022 goedgekeurd.
- G.** De kosten bestaan uit de kosten van ambtelijke inzet vanuit de gemeenten Oss en 's-Hertogenbosch en een bijdrage voor de kosten van Weener XL voor o.a. projectleiding, communicatie, ondersteuning website, lidmaatschap Locus, werkgeversbijeenkomsten, monitoring en advies. Dit is conform het raadsbesluit van de gemeente 's-Hertogenbosch als penvoerder van de arbeidsmarktregio Noordoost Brabant d.d. 10 mei 2016.
- H.** Over het jaar 2021 hebben de activiteiten van RNOB geresulteerd in een overschot van € 139.704. Dit bedrag wordt niet op voorhand toegevoegd aan de Overige Reserves. Over de besteding of reservering zal de Regiomanager voorstellen aan het dagelijks

bestuur voorleggen. Noordoost Brabant Werkt heeft een resultaat van € 9.743 behaald, dat in de jaarrekening al in de reserve Noordoost Brabant Werkt is verwerkt. Per saldo een positief resultaat van € 123.971 voor alleen RNOB.

- I.** Na aftrek van het resultaat van Noordoost Brabant Werkt, blijft het resultaat van RNOB over. Het dagelijks bestuur zal een voorstel ter besluitvorming voorgelegd krijgen en na besluitvorming zullen deze in de jaarrekening 2022 worden verwerkt.

Bijlage 2

Jaarrekening 2021 met controleverklaring

De jaarrekening 2021 met controleverklaring is via een separaat document bijgevoegd. [Klik hier](#) om te openen.

